

UTFORDRINGSBILDE VERDAL KOMMUNE

Kommunal planstrategi 2024-2027

Verdal kommune
verdal.kommune.no

Innhold

Innledning

1. LIVSKRAFTIG, ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG – i førersete for grønn omstilling og grønne verdier

- Samfunnsikkerhet og beredskap
- Klima, energi og miljø
- Arealforvaltning
- Attraktive lokalsamfunn

2. INKLUDERENDE, RAUS OG MANGFOLDIG – bygd på verdighet, mestring og gode menneskemøter

- Befolkning og folkehelse
- Barn, unge og familie
- Helse og velferd
- Kultur, fritid og frivillighet

3. SKAPENDE, KOMPETENT OG FRAMTIDSRETTET – en offensiv drivkraft i Trøndelag

- Arbeidskraft og kompetanse
- Næringsliv og verdiskaping

FORUTSETNINGER FOR Å LYKKES

Kilder

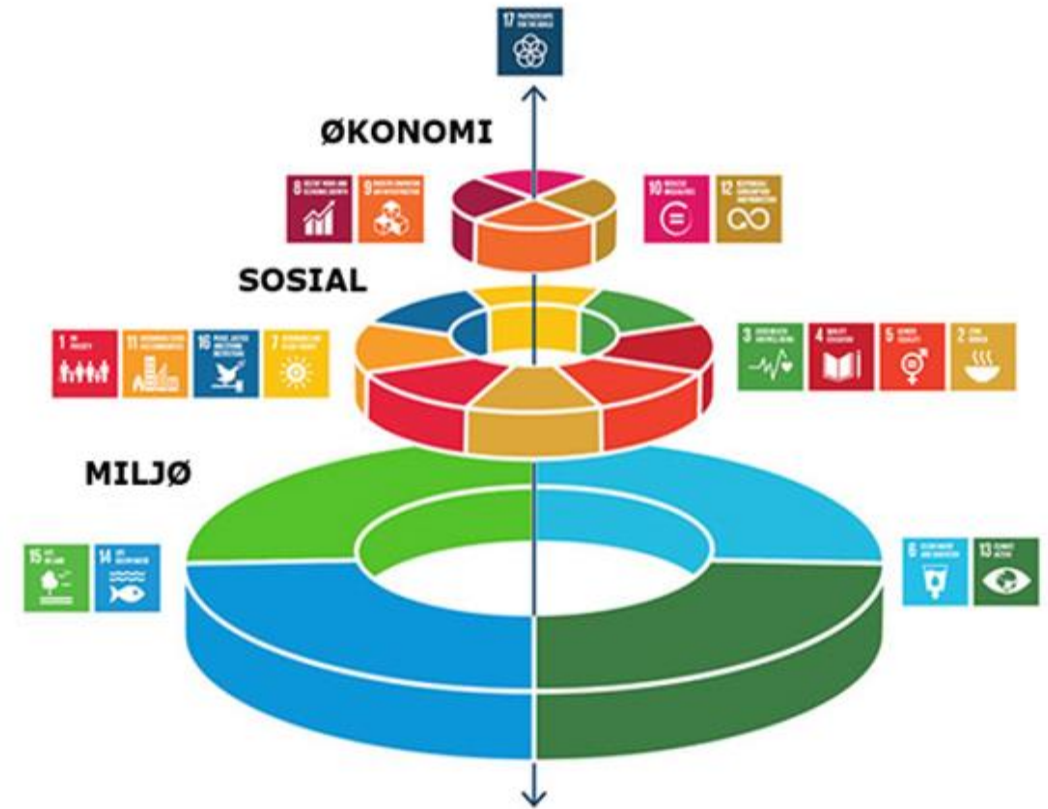
Innledning

- **VERDAL´N OG VERDEN**

Verdal kommune skal hvert fjerde år utarbeide en planstrategi (jfr. krav i plan og bygningsloven): Planstrategien skal drøfte strategiske valg og planbehov for valgperioden. Valgene og planbehovene skal ta utgangspunkt i et oppdatert **utfordringsbilde** for kommunen (= dette dokumentet). Utfordringene i Verdal kommune påvirkes av nasjonale og internasjonale utfordringer og trender.

FN´s 17 bærekraftsmål skal være sentrale også for kommunalt planarbeid. Et bærekraftig lokalsamfunn er avhengig av at kommunen har gode planer for å løse utfordringene innen alle tre bærekraftsdimensjonene - økonomisk, sosial og økologisk bærekraft.

I en tid med krevende kommuneøkonomi vil bærekraftsmål 17 "Samarbeide for å nå målene" bli ekstra viktig for å lykkes.

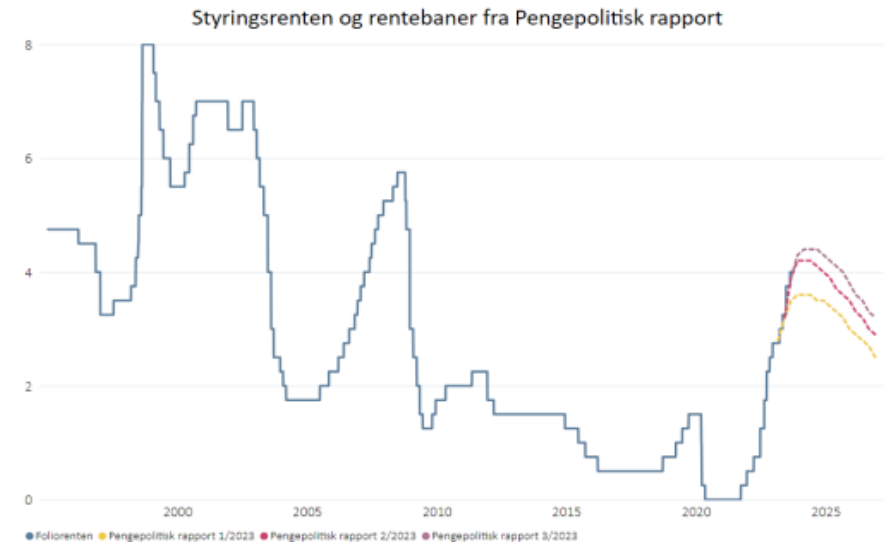
Innledning

- **EN MER USIKKER VERDEN**

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, som følge av Russland sin krigføring i Ukraina påvirker den sikkerhetspolitiske situasjonen for Norge, Trøndelag og Verdal. Krigssituasjonen gir et annet utfordringsbilde for den neste valgperioden sammenlignet med forrige.

Klimaendringene er merkbare og alle tegn tyder på at Verdal vil oppleve våtere, villere og varmere vær. Dette påvirker samfunns-sikkerheten gjennom større risiko for flom, tørke, ras, skred og brann.

Økonomisk usikkerhet, inflasjon, stigende renter og variable energipriser gjør hverdagen mer uforutsigbar og utrygg for både privatpersoner, næringsliv og offentlig sektor.

Innledning

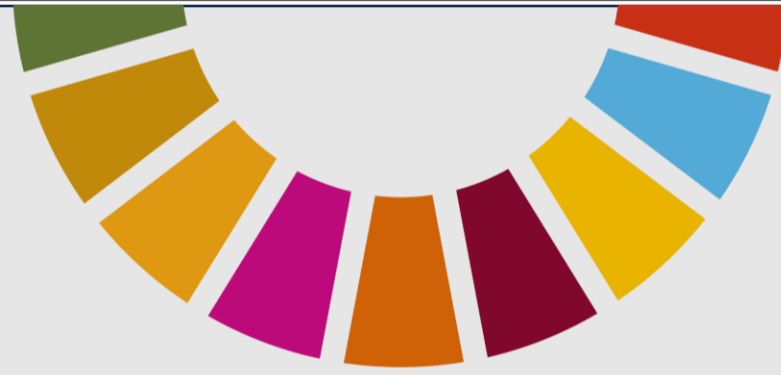
Kommunens visjon er **Sterk fortid – stolt framtid**. Visjonen gir sammen med verdiene **Åpen - Trygg - Modig** rammer for hva kommunen skal strekke seg mot og hvordan dette skal løses.

Kommuneplanens samfunnsdel setter gjennom de tre prioriterte satsingsområdene strategisk retning mot 2030:

- **LIVSKRAFTIG ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG - i førerretet for grønn omstilling og grønne verdier**
- **INKLUDERENDE, RAUS OG MANGFOLDIG – bygd på verdighet mestring og gode menneskemøter**
- **SKAPENDE, KOMPETENT OG FRAMTIDSRETTET – en offensiv drivkraft i Trøndelag**

Utfordringsbildet er inndelt tematisk slik at det samsvarer med inndelingen i samfunnsdelen.

1

LIVSKRAFTIG, ATTRAKTIV OG MILJØVENNLIG – i førersete for grønn omstilling og grønne verdier

Samfunnssikkerhet og beredskap

Utfordringer

- Det er krig i Europa. Russland sin krigføring i Ukraina bidrar til økt geopolitisk risiko, store flyktningsstrømmer, påvirker globale energipriser og har satt en betydelig del av verdens matvareproduksjon i fare.
- Trøndelag er en viktig forsvarsregion, og den sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker også trusselbildet for Trøndelag og Verdal kommune.
- Økt polarisering, spredning av falske nyheter og desinformasjon kan bidra til å svekke tilliten i samfunnet.
- Klimaendringer og ekstremvær truer liv, helse og materielle verdier. Tap av natur og biologisk mangfold fører til nye risikobilder og kan hindre langsiktig verdiskaping i fremtiden.

Muligheter

- Sikkerhetssituasjonen i verden gir større aktivitet for Forsvaret i Trøndelag og økt fokus på beredskap og selvforsyning.
- Verdal som kommune er rik på ressurser det kan bli økt etterspørsel etter (mineraler, landbruksprodukter).
- Mulighet for økte investeringer knyttet til infrastruktur som følge av den sikkerhetspolitiske situasjonen.
- Bosetting og integrering av flyktninger gir positive tilskudd til verdalssamfunnet og arbeidsstyrken på Innherred.

Samfunnssikkerhet og beredskap

- **VERDALS STRATEGISKE PLASSERING**

Den sikkerhetspolitiske situasjonen, med krig i Europa og med Sverige og Finland sitt nylige NATO-medlemskap, påvirker trusselbildet i Trøndelag og i Verdal.

Verdal sin beliggenhet i Trondheimsfjorden, med kai, jernbane og FV72 til Sverige, samt forhåndslagrene i Tromsdalen gir både muligheter og utfordringer for verdalssamfunnet.

Den strategiske plasseringen kan gi muligheter for investeringer til oppgradering av relevant infrastruktur, mens plasseringen på den annen side kan gjøre oss mer utsatt for uønskede sikkerhetspolitiske hendelser.

- **IT-SIKKERHET**

IT-sikkerhet er vår tids største trussel. Beredskapen for å håndtere omfattende cyberangrep mot Norge, og Verdal, må bedres. Evnen til å oppdage digitale angrep i Norge er for dårlig

Digitale trusler er blitt en del av hverdagen. Dataangrep rammer i økende grad flere mål samtidig, på tvers av sektorer, og vi ser at disse angrepene søker sårbarheter i verdikjeder som så kan utnyttes mer målrettet.

-IT-sjef i en av de involverte kommunene

Nasjonalt digitalt risikobilde 2023

Samfunnssikkerhet og beredskap

- **DET BLIR VILLERE, VARMERE OG VÅTERE VÆR**

Flom, skred og styrtregn er allerede relativt hyppige hendelser, som antas å inntre oftere og med økt styrke fremover.

Verdal har en historie med ras og skred som krever ekstra årvåkenhet.

Alle deler av samfunnet utfordres i større grad enn før til å ha en egenberedskap.

<https://www.dsb.no>

Klima, energi og miljø

Utfordringer

- Klimaet er allerede i forandring.
- Havnivåstigning og ekstremvær truer infrastruktur og matproduksjon.
- Nedbygging av jord, myr og skog truer naturens evne til å binde karbon og takle ekstremvær.
- Mangel på kraft og høye strømpriser vil bli utfordrende i årene som kommer både for næringslivet og privat forbruk.
- Naturtyper, plante- og dyrearter reduseres.

Muligheter

- Trøndelag har teknologimiljø som kan bidra til fornybar energiproduksjon, karbonrensing og energieffektivisering.
- Stort potensiale for verdiskaping ved omlegging til sirkulære produksjoner, utnyttelse av restråstoffer og spillvarme og grønne verdikjeder.
- Personbilene går mot elektrisk drift.
- Med nye fylleanlegg for biogass kan også tungtransport og anleggsmaskiner bli utslippsfri.
- Kommunen kan sette tydelige klimamål gjennom planlegging, offentlige innkjøp, og mobilisere for nødvendige samfunnsendringer.

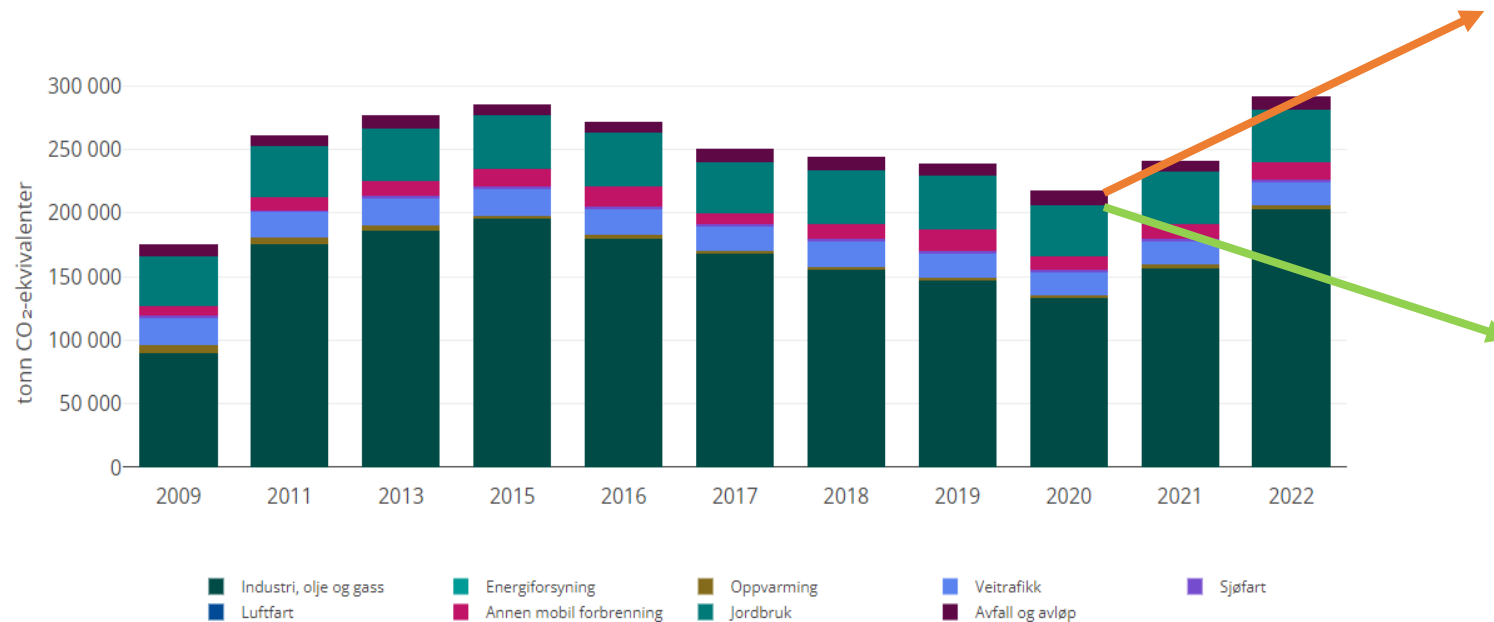

Klima, energi og miljø

- **HØYE KLIMAUTSLIPP OG TRUET NATUR SOM SKAL LAGRE CO2**

Verdal kommune har et høyere utslipp per innbygger enn gjennomsnittet i fylket, noe som i stor grad kan forklares med kommunens mange hjørnesteinsbedrifter tilknyttet industri. Industri er derav også hovedkilden til kommunens totale klimagassutslipp. Etter 2020 har næringsaktivitet og utslippene økt (rød pil). Fortsetter utviklingen vil verdalssamfunnet fjerne seg fra lavutslippmålet (grønn pil).

Karbonrik natur som skog, myr og dyrkajord, som naturlig tar opp og lagrer CO2. Trues av ulike inngrep. Dette vil ha negativ innvirkning på klimaet.

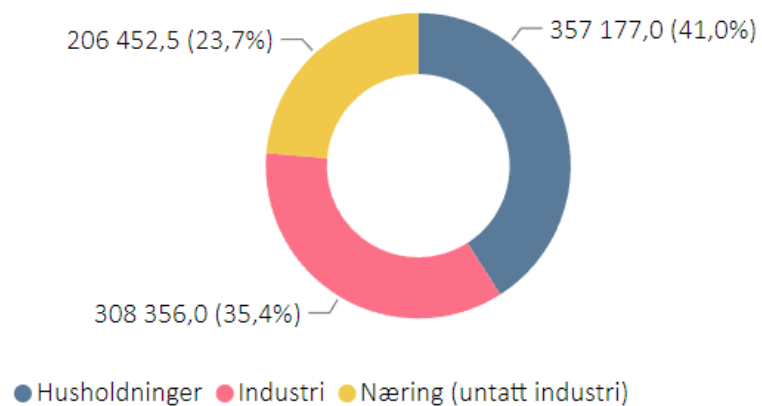
Klima, energi og miljø

- **KRAFTMANGEL OG HØYE STRØMPRISER**

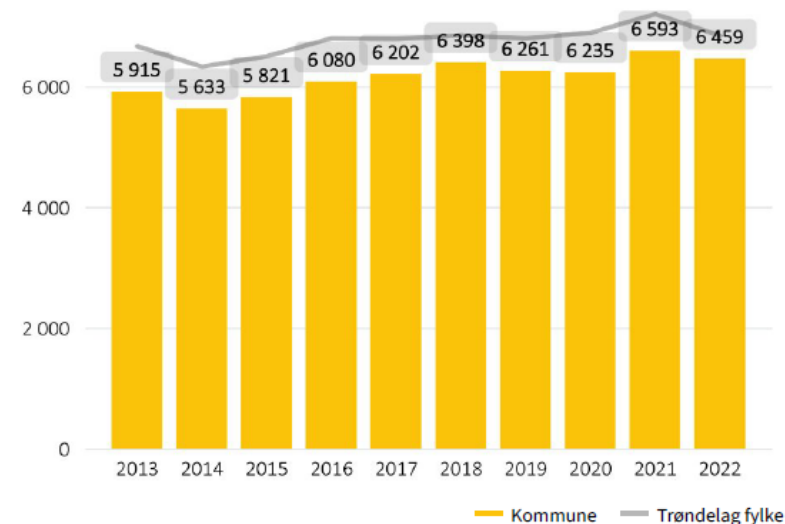
I årene som kommer er det forventet at det kan bli utfordringer med å skaffe tilstrekkelig tilgang på kraft i Trøndelag. Store deler av næringslivet i Verdal kommune er avhengige av stabil tilgang på energi til en forutsigbar kostnad.

Energieffektivitet blir stadig et viktigere tema i debatten om knappheten på energiresurser. Forbruket per innbygger i Verdal har vært litt lavere enn snittet i Trøndelag i perioden 2013 - 2022 (illustrasjon t.v.).

Strømforbruk (MWh) i Verdal i perioden
01.01.2021- 13.04.2024, fordelt på
forbruksgruppe

Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger per innbygger (kWh)

Klima, energi og miljø

- **KOMMUNEN MÅ OGSÅ BIDRA**

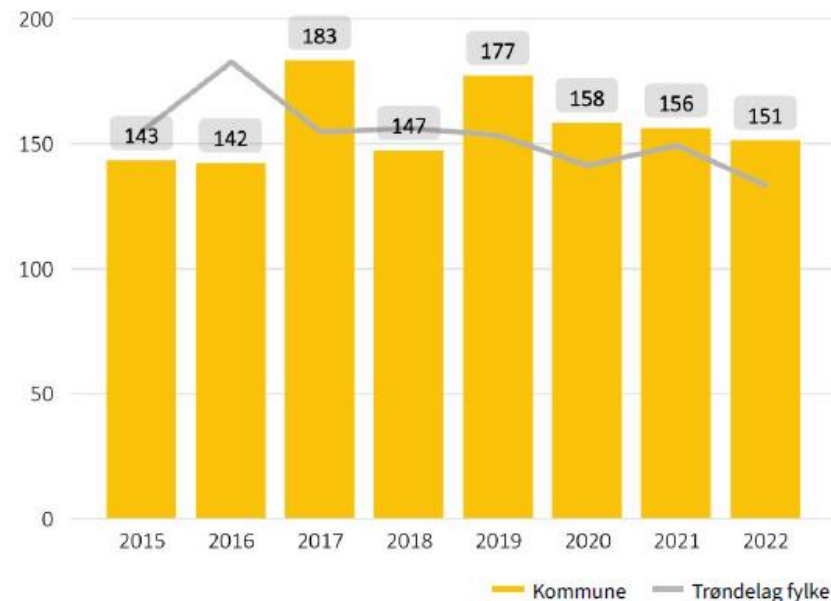
Det er en positiv utvikling for avfall fra de kommunale virksomhetene (utenom slam): reduksjon i mengde avfall og økende sorteringsgrad. Kommunale tjenestebiler med fossilt drivstoff erstattes av nullutslippsbiler etter hvert som de byttes ut.

De nyeste byggene har anlegg for egen energiproduksjon, og henter strøm fra solceller og varme fra brønner i berggrunnen. Dette bidrar betydelig til redusert behov for å kjøpe energi.

	2021	2022	2023
Sortert avfall (papir og papp, metaller, glass, makulatur osv)	99	130	168
Slam levert til Ecopro (tonn)	0	332	3 157
Restavfall (næringsavfall og utsortert rest) (tonn)	166	202	155
Totalt (tonn)	265	664	3 480
Sorteringsgrad utenom slam til Ecopro	37 %	39 %	52%

	2022	2023
Andel elektriske biler	19 %	28 %
Andel diesel/hybridbiler	81 %	72 %
Antall biler	67	69

Energibruk per kvm eid areal i kommunale formålsbygg (kWh)

Klima, energi og miljø

• VERDIFULLE ARTER OG NATURTYPER ER TRUET

Produktive bestander av fisk og jaktbare viltarter er grunnlag for store verdier knyttet til rekreasjon, folkehelse, mat og næringsvirksomhet. Produktiviteten i økosystemene trues av menneskeskapte påvirkninger.

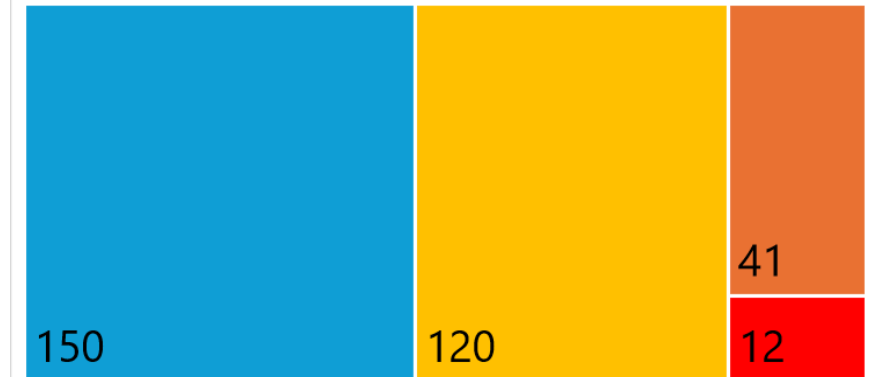
Det er registrert 173 arter i Verdal som er vurdert som truet på den nasjonale rødlisten for arter. Dette er arter som er vurdert til å ha høy til svært høy risiko for å dø ut i Norge. Minst en av disse artene må regnes som lokalt utryddet i Verdal. I tillegg er 150 arter vurdert som nær truet.

Hovedårsaken bak tap av naturmangfold globalt er tap av habitat gjennom endret arealbruk. Arter som er knyttet til sjeldne naturtyper vil være ekstra sårbare.

Av de naturtypene på land som er registrert i Verdal er 16 vurdert som truet og 3 som nær truet på den nasjonale rødlisten for naturtyper.

Antall rødlistede arter registrert i Verdal

■ Kritisk truet ■ Sterkt truet ■ Sårbar ■ Nær truet

Antall rødlistede naturtyper registrert i Verdal

■ Kritisk truet ■ Sterkt truet ■ Sårbar ■ Nær truet

Arealforvaltning

Utfordringer

- Som arealmyndighet må Verdal kommune bidra til å løse klima- og naturkrisa. Sammenhengene mellom arealbruk og klima og natur er komplekse og selv små arealinngrep kan ha stor negativ effekt.
- Verdal har store områder som er viktige for naturbaserte næringer som landbruk og reindrift. Eksistensgrunnlaget for disse utfordres av utbygging, økt aktivitet, endret klima og sterkere vern av myr, skog og spesifikke naturtyper.
- Nasjonale forventninger til kommunal planlegging er utvikling av mer kompakte byer, tettsteder og grender både for å effektivisere arealbruken, men også for å redusere transportbehovet og legge til rette for miljøvennlige transportformer.
- Arealinngrep i naturen knyttet til grønn kraftproduksjon og grønn industriutvikling kan anses som nødvendige for å dempe den globale klimakrisen, samtidig kan inngrepene få store uheldige konsekvenser for naturmangfold og klima lokalt.

Muligheter

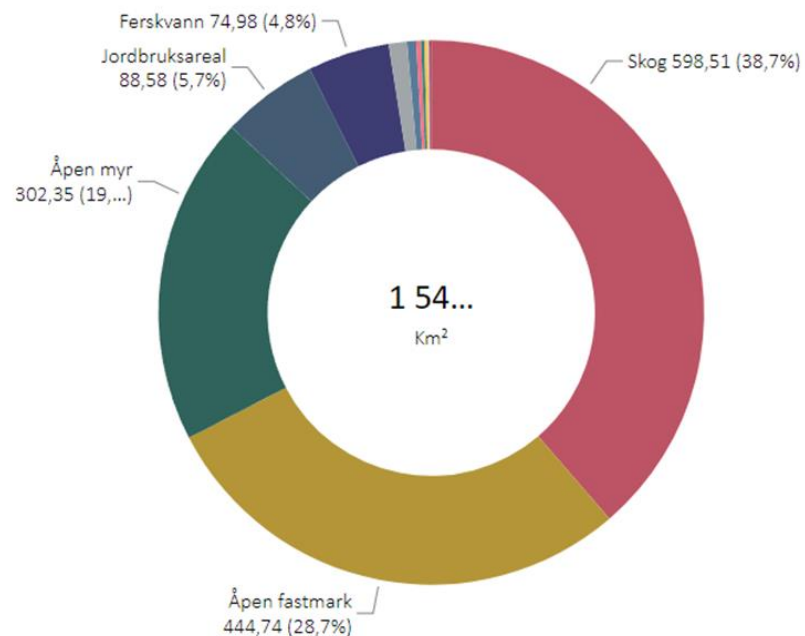
- Primært unngå nedbygging av natur, dernest avbøte, restaurere og kompensere. Følge opp prioriteringene i samfunnsdelens arealstrategi og stille krav om grundige konsekvensutredninger som belyser alle sider. Prioritere fortetting, gjenbruk og sambruk på allerede utbygde arealer.
- Utvikle og ta i bruk ny kunnskap og verktøy som areal- og naturregnskap.
- Innovasjon i byggeprosjekter der det legges til rette for smarthus og -bygg, fokus på felles areal og smarte løsninger slik at man får mer ut av arealet.
- Effektivisering og modernisering av landbrukssektoren for å øke matproduksjon og redusere miljøpåvirkningene, dermed også optimalisere arealutnyttelsen.
- Vise respekt for natur- og kulturarven og forvalte naturområder slik at en fortsatt kan opprettholde eller helst øke dagens deltagelse i friluftsliv.

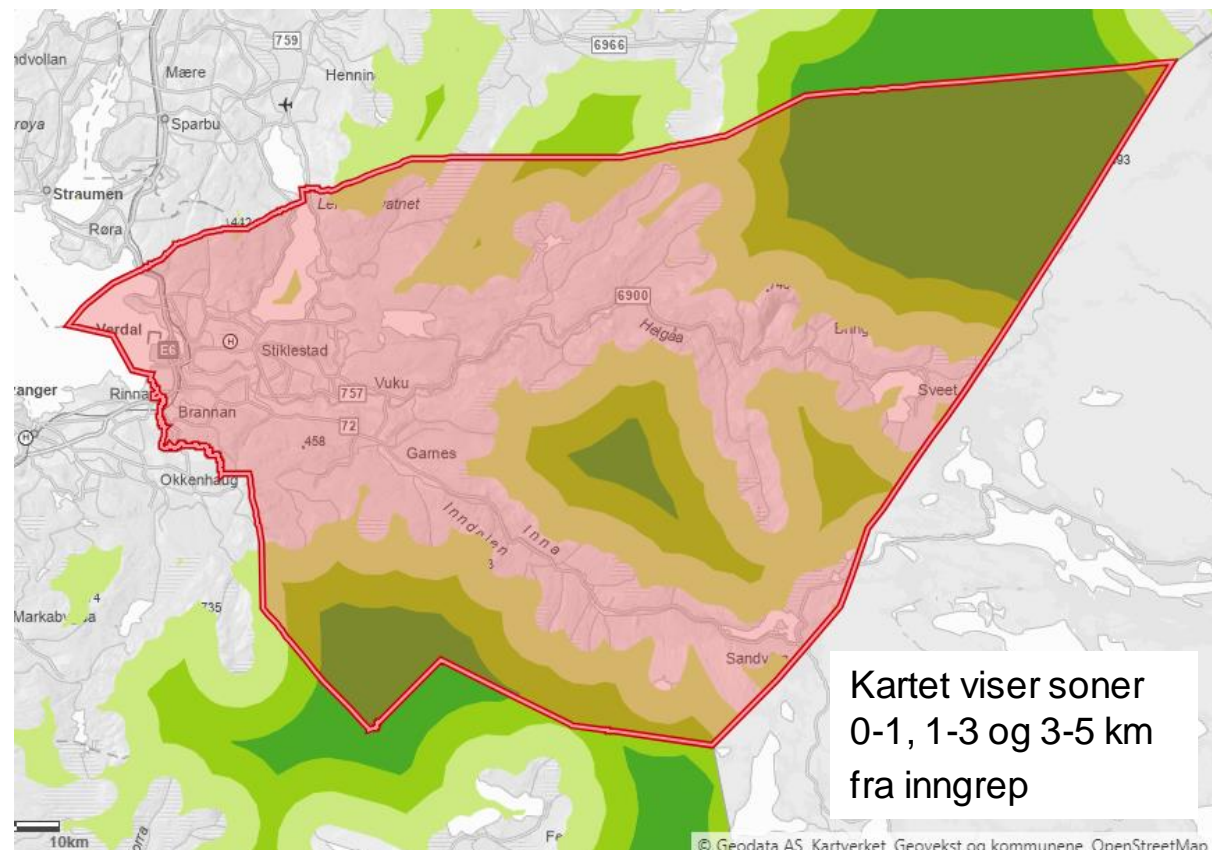
Arealforvaltning

- **DET BLIR MINDRE IGJEN AV URØRT NATUR**

Det meste av Verdal kommunes **1548 km²** er fortsatt utmark, men det blir stadig mindre areal igjen som klassifiseres som inngrepsfri natur. Fritidsboligbygging og infrastruktur som veger og kraftledninger reduserer denne typen områder som har stor betydning for mange arter og for reindriftsnæringa.

Arealbruk i Verdal, (Kilde: Trøndelag i tall)

Inngrepsfri natur i Verdal – (Kilde Naturbase kart, Miljødirektoratet)

Arealforvaltning

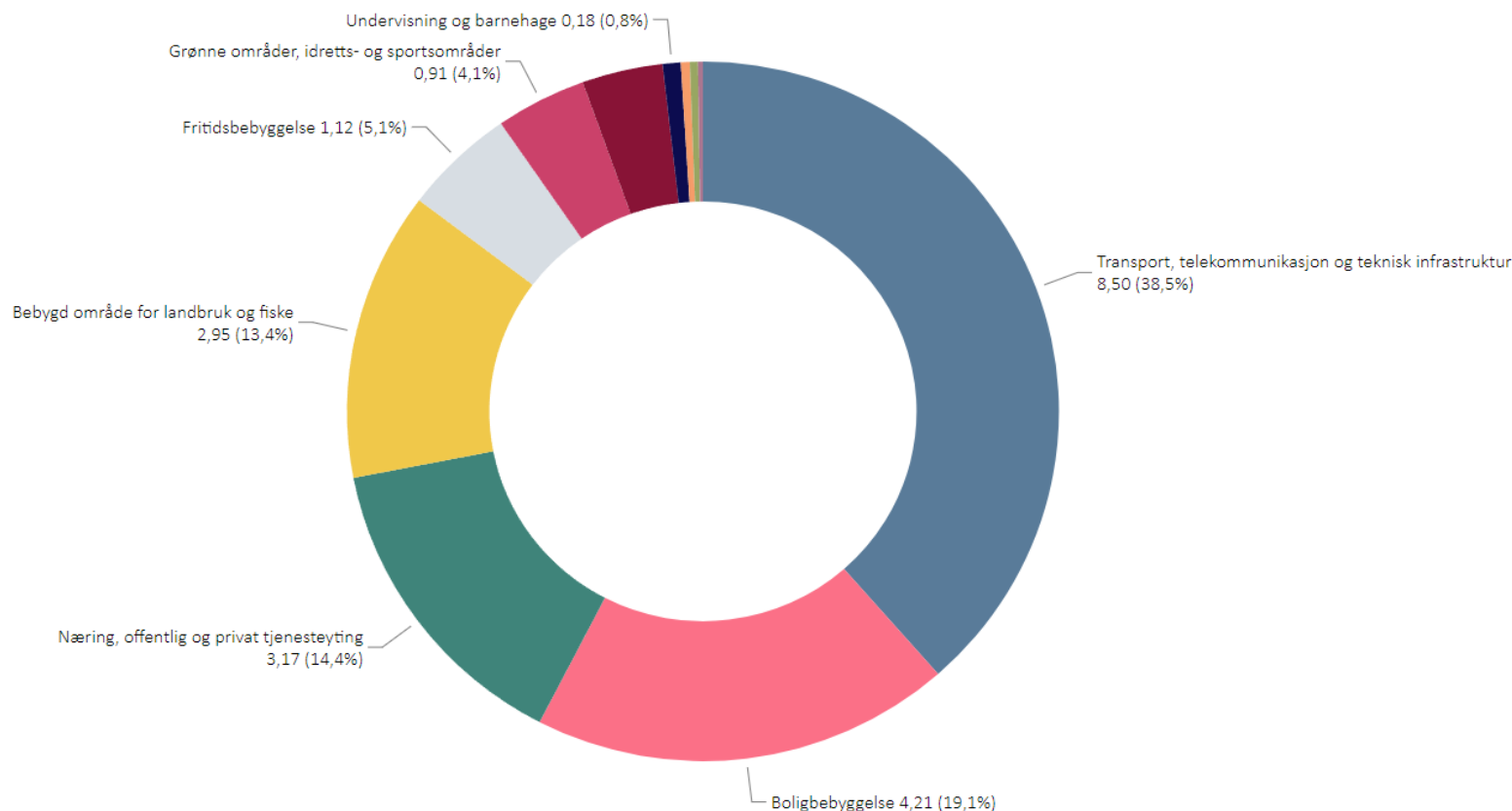
- **BYGGBART AREAL BLIR EN BEGRENSET RESSURS**

1,4% (22 km²) av kommunens totale areal er klassifisert som bebyggd i 2023. Andelen øker gradvis. For 10 år siden var 1.3 % bebyggd.

Arealer til transport og infrastruktur utgjør (8,5 km²) og dermed den største andelen av det som klassifiseres som bebyggd areal i kommunen (blå sektor i figur t.h), deretter kommer bolig- og næringsformål (4,21 og 3,17 km²) og bebyggd areal relatert til landbruket (2,95 km²).

Endringen de siste 10 årene fra 20 til 22 km² bebyggd, (1,3 til 1,4 %) har i hovedsak kommet som mer bolig- og næringsareal. Arealene som er blitt omdisponert er for det meste landbruks- og naturarealer (planformål LNFR i kommuneplan). **Når terskelen for å bygge ned dyrka/ dyrkbar jord og skog skal heves vil det bli utfordrende å finne nye byggbare arealer.**

Bebyggd areal oppdelt i ulike formål (Kilde: Trøndelag i tall)

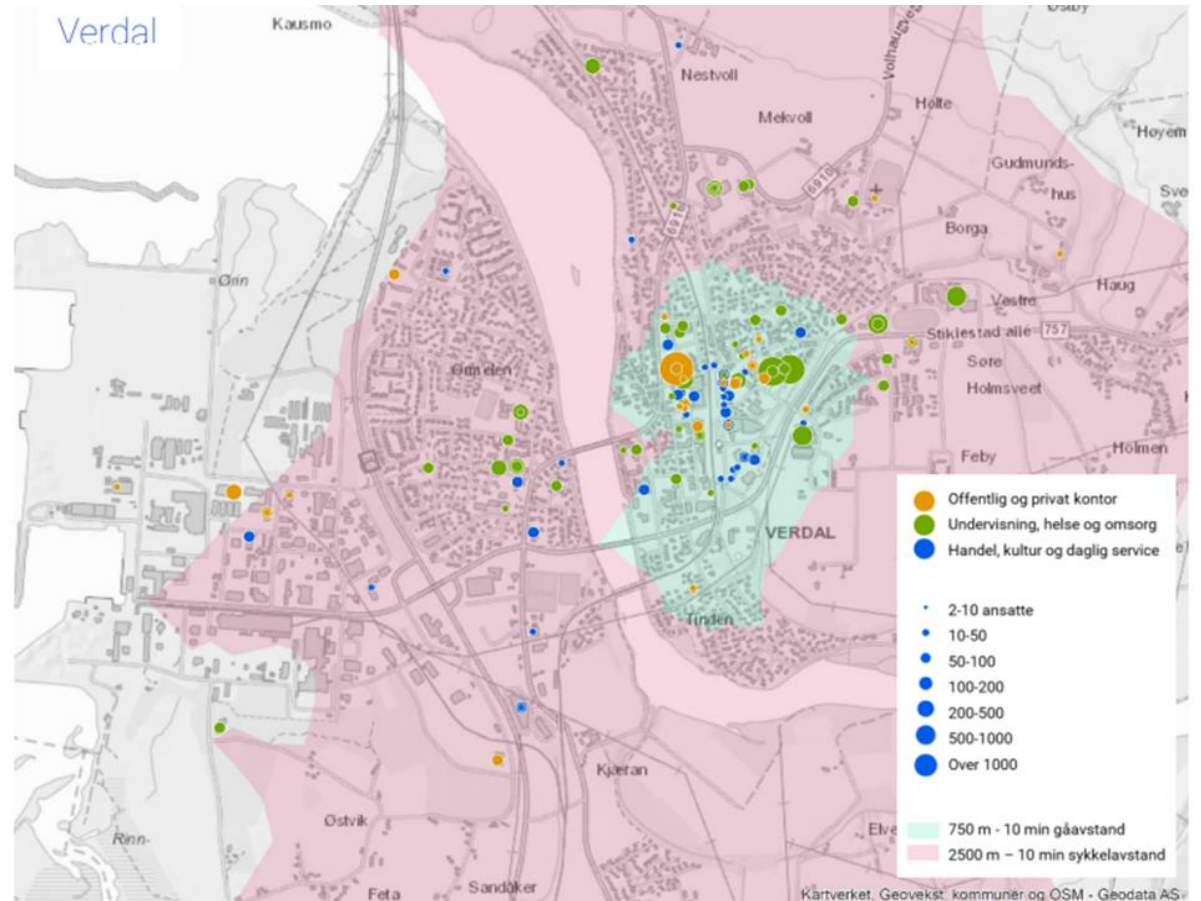
Arealforvaltning

- **RETT VIRKSOMHET PÅ RETT STED**

Nasjonale forventninger til kommunal planlegging er at kommunen utvikler mer kompakte byer, tettsteder og grender både for å redusere transportbehovet og legge til rette for miljøvennlige transportformer, men også for å utnytte arealer og infrastruktur mer effektivt.

I en kommune der både kommunesenter og grendesenter er omkranset av dyrkajord og verdifull natur er det ikke enkelt å finne gode løsninger for mer utbygging. Fri parkering og manglende kollektivtilbud er også utfordrende med tanke på å planlegge for redusert bilbruk. Både offentlige og private virksomheter med mange ansatte eller besøkende må lokaliseres slik at flest mulig kan gå, sykle eller reise dit med kollektivtilbud.

Det er mye mer krevende å bygge kompakt ved å fortette, vurdere jordskifte, eiendomskjøp/-bytter etc. enn slik det tidligere ble gjort ved å bygge nytt på ubebygde areal utenfor sentrum.

Lokalisering av publikumsvirksomheter i sone A (under 750 m fra stasjonen) og sone B (750-2500 m fra stasjonen) (Kilde: Innherredsbyen)

Attraktive lokalsamfunn

Utfordringer

- Verdalsøra har i løpet av de siste ti årene fått et mer mangfoldig boligtilbud ved at det er bygd flere leilighetsprosjekt i sentrumsområdet. I grendesentrene er det mer ensartet boligmasse med hovedsaklig eneboliger.
- I eller nær sentrum har det vært få muligheter til å realisere nye eneboliger.
- I områder med liten og usikker omsetning vil store oppstartskostnader ved å sette i gang eneboligområder eller leilighetsbygg gjør det utfordrende å realisere store utbygginger.
- Det går sakte med fornying av Verdalsøra sentrum. Kommunen er avhengig av private utbyggere og tett samarbeid med flere samarbeidsparter for å realisere planlagte nybygg, ombygginger og oppgraderinger av gateløp og torg
- Både i kommunesentret og i grendesentrene vil utvikling av innendørs og utendørs møteplasser, aktivitetstilbud etc avhenge av samarbeid og involvering av frivilligheten

Muligheter

- For å utvikle et mer variert boligtilbud også i grendene kan det være en mulighet med flere boenheter knyttet til tun der det er egnet.
- I sentrumsområdet der det vil være krevende å etablere nye eneboliger vil det inntil det blir behov for mer effektiv arealbruk være viktig å ta vare på villaområdene som attraktive områder for familier.
- Ta inn noe om møteplasser... + noe fra Bo i Verdal

Attraktive lokalsamfunn

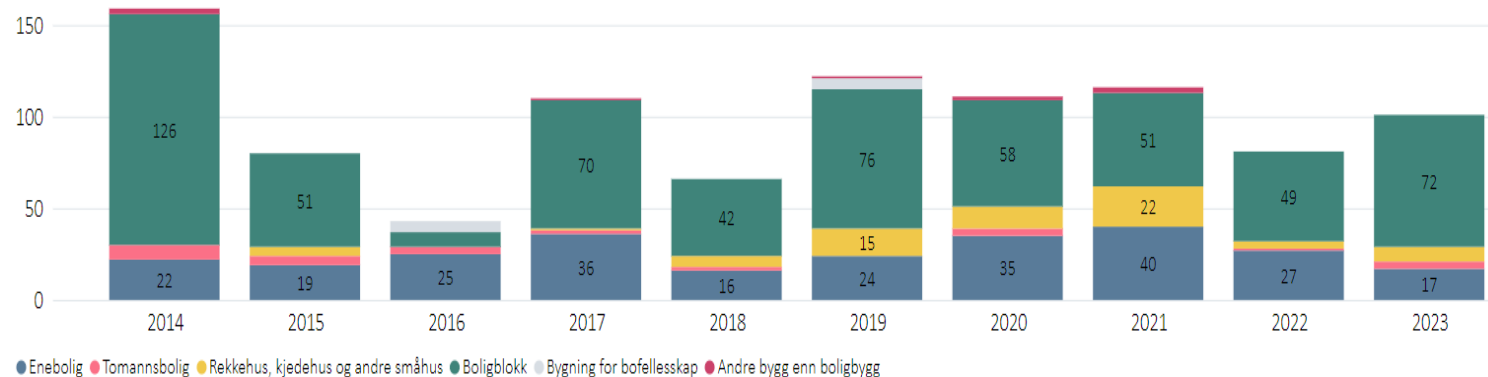
• ET MANGFOLDIG BOLIGTILBUD

De siste 10 årene er det bygd i underkant av 1000 nye boliger i kommunen. De fleste av disse (ca. 600) er bygd som leiligheter i sentrumsområdet (grønn farge i illustr.).

Det foreligger planer for mange nye leilighetsprosjekt som ikke er realisert. Det er også potensiale for ytterligere fortetting innenfor sentrumsområdet.

I årene som kommer forventes det å bli krevende å finne nye sentrumsnære områder for småhus og eneboliger uten at dette berører jordbruk og naturverdier. Dette gjelder også for grendesentrene utenfor sentrum. I grendene består boligtilbudet i dag i stor grad av eneboliger og gårdsanlegg. Det er begrenset med små boenheter som leiligheter utenfor sentrum.

Bygningstype	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totalt
Enebolig	22	19	25	36	16	24	35	40	27	17	261
Tomannsbolig	8	5	4	2	2	0	4	0	1	4	30
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	0	5	0	1	6	15	12	22	4	8	73
Boligblokk	126	51	8	70	42	76	58	51	49	72	603
Bygning for bofellesskap	0	0	6	0	0	6	0	0	0	0	12
Andre bygg enn boligbygg	3	0	0	1	0	1	2	3	0	0	10
Totalt	159	80	43	110	66	122	111	116	81	101	989

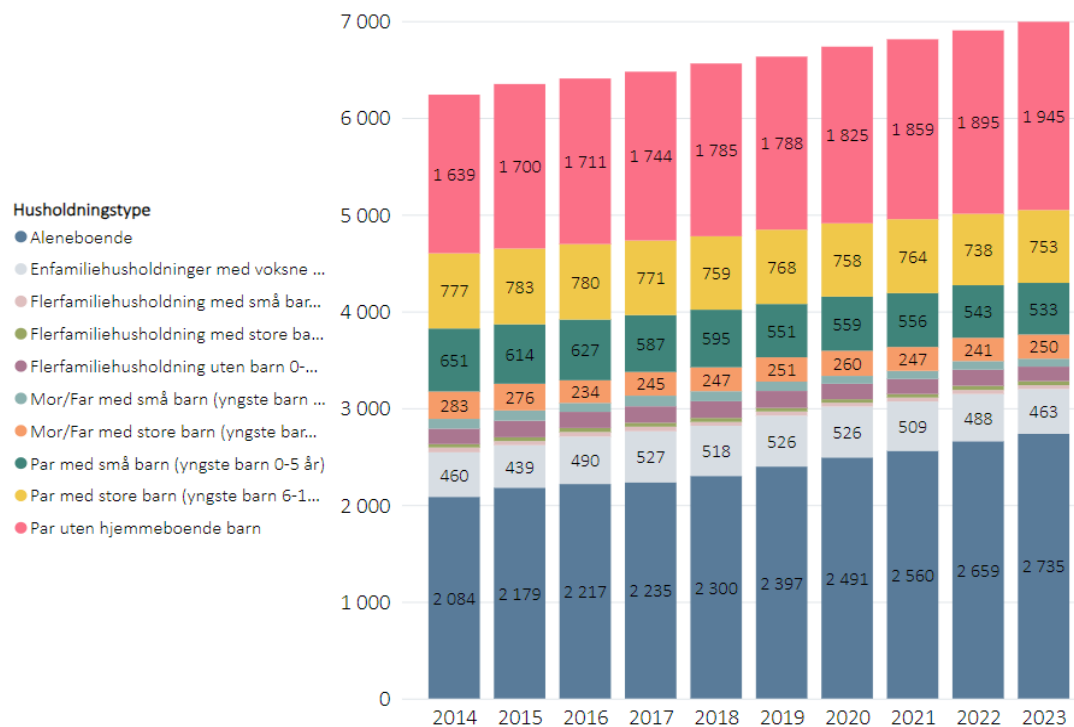

Boligbygging etter bygningstype i Verdal i perioden 2014 - 2023 (Kilde: Trøndelag i tall)

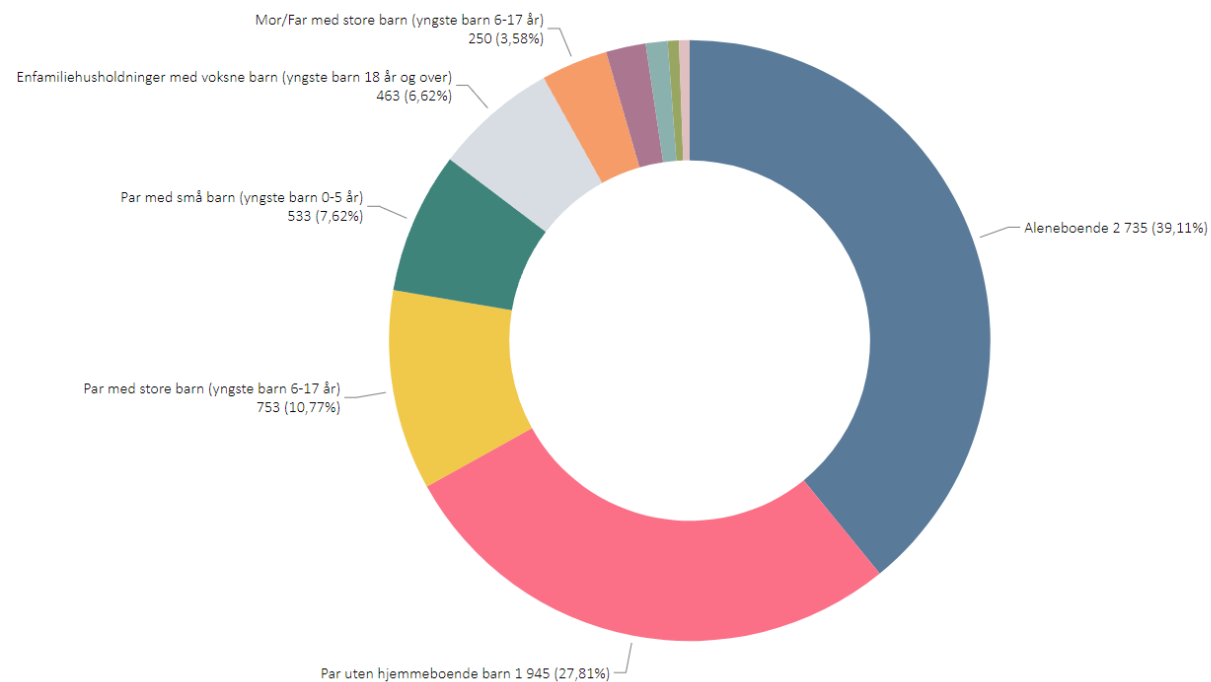
Attraktive lokalsamfunn

• ANDELEN SMÅ HUSHOLDNINGER ØKER

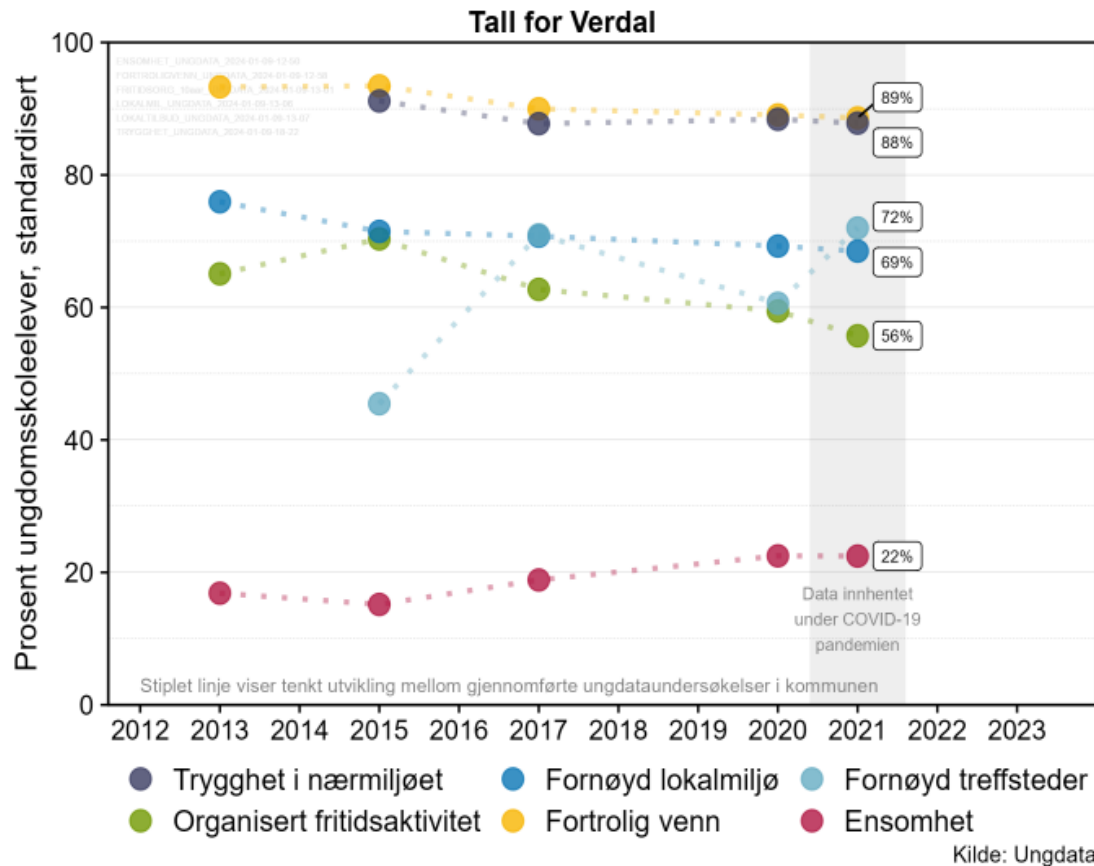
På 10 år har andelen husholdninger i Verdal økt med litt under 1000, den største økningen er blant aleneboende (blå farge) som har økt med nesten 700 siden 2014. Andelen aleneboere utgjør i dag 39,1% av husholdningene i kommunen. Dette er gjennomsnitt for Trøndelag der kommunen med lavest andel har 30% (Skaun) og høyest 45,8% (Trondheim). I Verdal har det vært en gradvis nedgang av alle husholdninger med hjemmeboende små eller store barn siden 2014.

Husholdninger i Verdal i perioden 2014 - 2023 (Kilde: Trøndelag i tall)

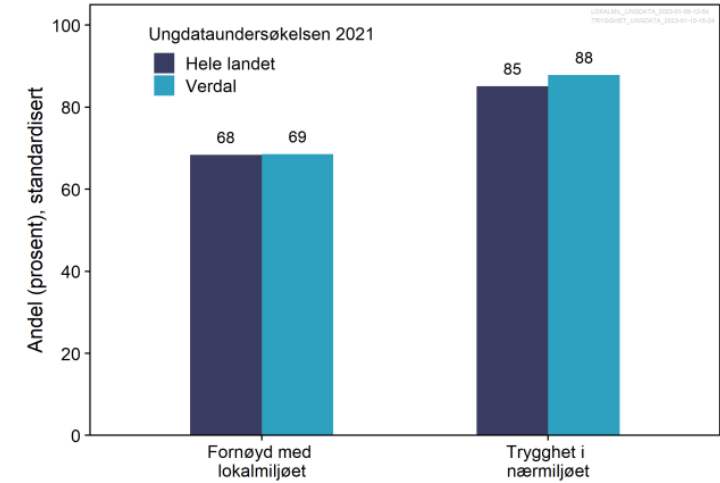

Attraktive lokalsamfunn

Oppvekstprofil for 5038 Verdal, 2024. Antall barn 0-17 år per 1. januar 2023: 2992

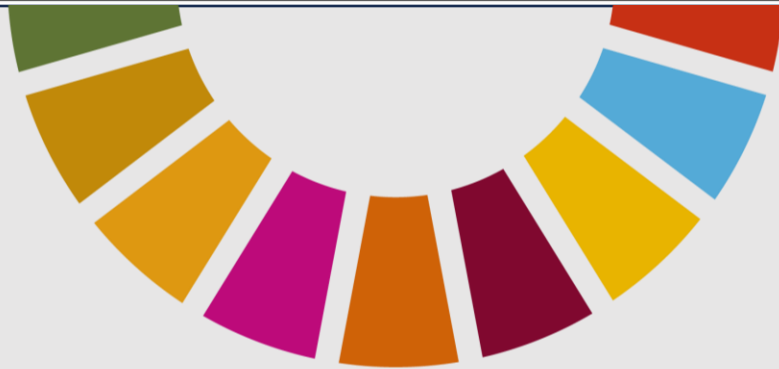
Figur 3. Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet og andel som føler seg trygge i nærmiljøet (Ungdata).

[Folkehelseprofil-2023-nb-5038-Verdal \(2\).pdf](#)

I Oppvekstprofilen 2024 oppfordres kommunene til blant annet:

- Legge til rette for inkluderende barne- og ungdomsmiljøer ved å fremme aksept og positive holdninger til mangfold, via kunnskapsformidling og felles aktiviteter på tvers av ulike grupperinger.
- Engasjere foreldrene til å bidra til organiserte foreldre-barn-aktiviteter. Dette kan fremme utviklingen av sosiale bånd mellom familier, og oppmuntre til vennskap mellom barn.

2

INKLUDERENDE, RAUS OG MANGFOLDIG

– bygd på verdighet, mestring og gode menneskemøter

Befolkning og folkehelse

Utfordringer

Befolkning

- Generell befolkningsnedgang frem mot 2050.
- Andelen eldre øker og andel yngre synker - derav færre hender til å løse tjenestetilbud til både barn, unge og den eldre del av befolkningen.
- Demografiutfordringen i Verdal kommune kommer raskere enn ellers i landet og fylket

Sosioøkonomiske forskjeller

- Klare sosioøkonomiske forskjeller i befolkningen når det gjelder helse, levevaner og livskvalitet.

Levevaner

- Relativt stor og økende andel med overvekt eller fedme.
- Kvinner velger bedre levevaner enn menn.
- Bekymring knyttet til fysisk aktivitetsnivå og kostholdsvaner hos deler av befolkningen.

Psykisk helse og livskvalitet

- Økende andel unge, spesielt jenter, rapporterer dårlig subjektiv livskvalitet.
- Psykisk uhelse hos foreldre påvirker barns situasjon.

Muligheter

- Eldre holder seg friskere lengre enn før og er en ressurs i lokalsamfunnet – flere engasjerer seg – det er helsefremmende.
- Økt bosetting gir mulighet for flere søkere til stillinger både i offentlig og privat sektor i Verdal kommune
- Anerkjennelse og vektlegge helsefremmende arbeid i og på tvers av ulike sektorer og arenaer som et samfunnsøkonomisk og sosialt bærekraftig virkemiddel.
- Innsats som bidrar til mer helsefremmende levevaner i befolkningen.
- Universelle, innbyggerrettede tiltak som bidrar til å redusere sosial forskjeller.
- Tidlig innsats - tiltak fra unnfangelsen til barnet fyller 2 år og dets familie er særlig viktig.
- Jobbe med å utjevne følgene av sosioøkonomiske forskjeller.

Befolkning

• VI BLIR FLERE ELDRE OG FÆRRE YNGRE

- Andelen unge eldre (65-79 år) i Verdal kommune er høyere enn i landet som helhet.
- I 2023 var andelen av befolkningen over 80 år i Verdal 4,6%. I 2027 er andelen over 80 år forventet økt til 6,6% og i 2050 ca. 12%. Dette tilsvarer en økning på ca. 300 personer fra 2023 til 2027. Økningen fra 2023 til 2050 vil bli ca. 150%. Det er en særlig økning i andelen eldre i sentrum av Verdal.
- Økningen vil gi større behov innen helse og velferdsområdet
- Fortsatt fall i antall unge innbyggere (0-17) - flater noe ut etterhvert.
- Færre i "arbeidsfør alder" - gir rekrutteringsutfordringer for både kommunal og privat sektor.

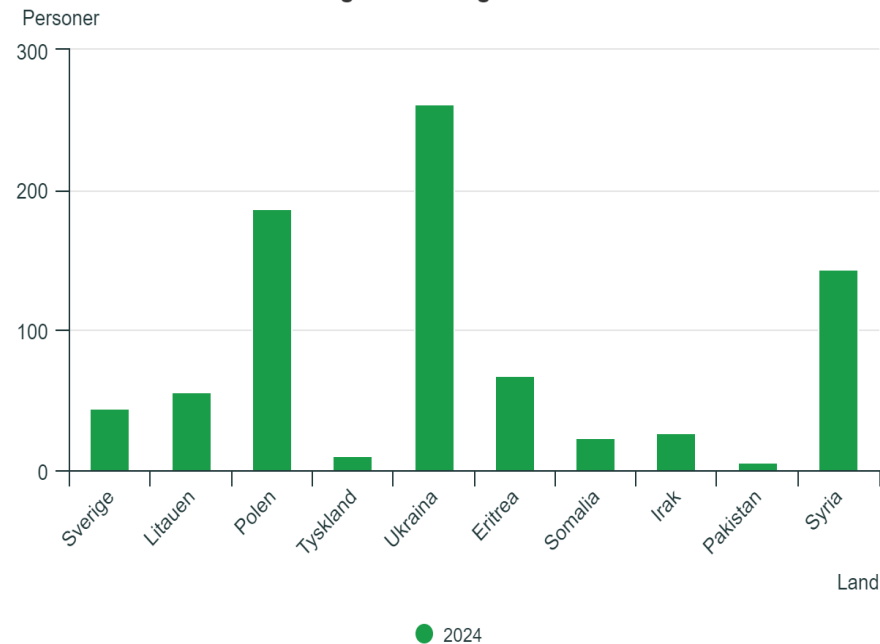
Befolkning

- **INNVANDRING GIR OSS BEFOLKNINGSVEKST OG STØRRE KULTURELT MANGFOLD**

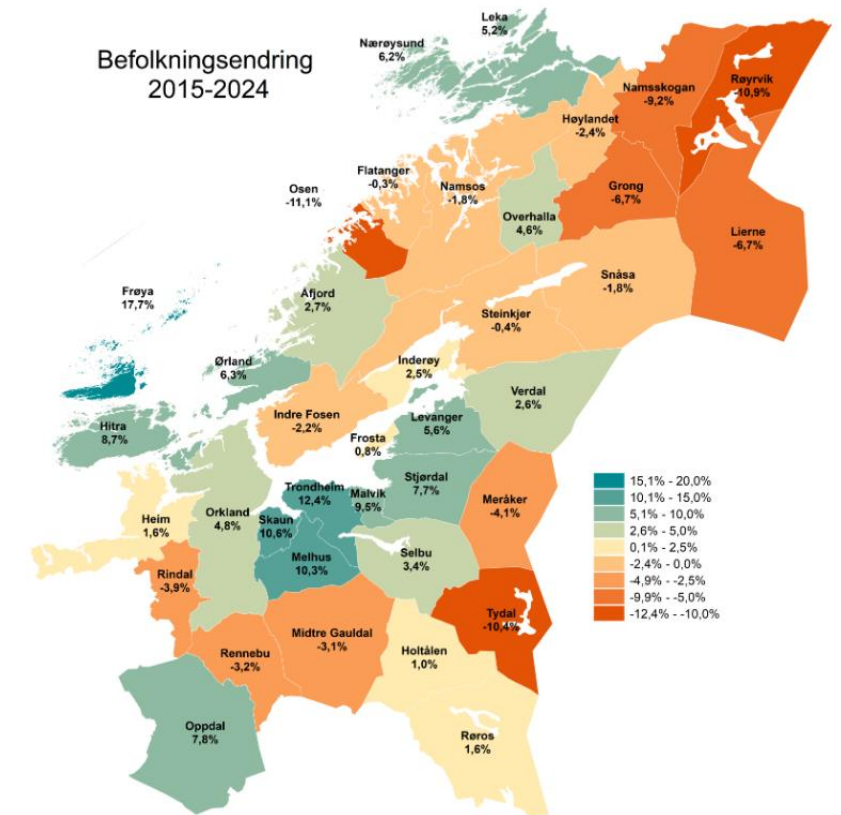
Innvandrere i Verdal kommer i all hovedsak fra Øst-Europa, Asia og Afrika.

Nettoinnflyttingen til Verdal kommune i 2022 og 2023 kommer først og fremst av bosetting av flyktninger fra Ukraina.

Personer med innvandrerbakgrunn. Utvalgte land.

Kilde: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, Statistisk sentralbyrå

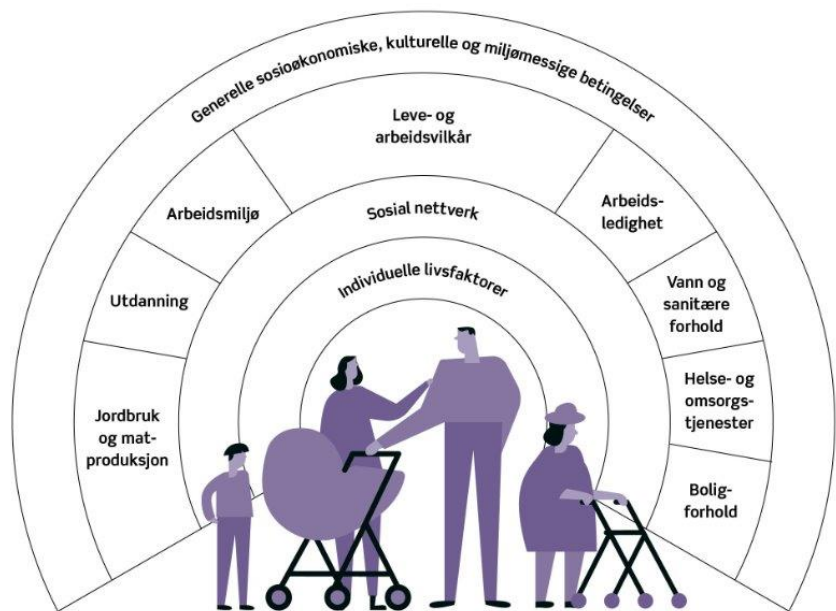
Folkehelse

• FOLKEHELSE I ALT VI GJØR

Sosial ulikhet, levevaner og psykisk helse er vår tids største folkehelseutfordringer.

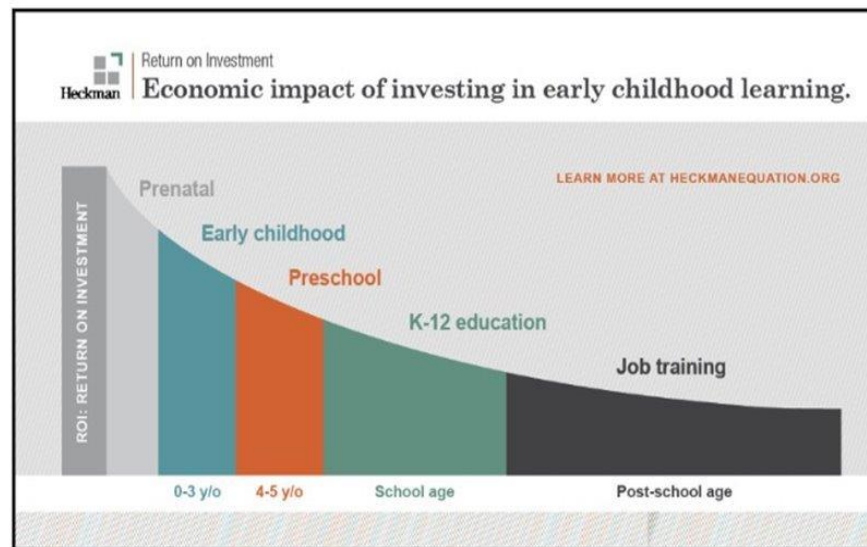
Regnbuemodellen under viser at folkehelse påvirkes av mange faktorer knyttet til samfunnsforhold, levekår og miljø:

- Individuelle valg påvirkes av et sett av ytre faktorer, både positive og negative
- Innsats på mange nivåer og i mange sektorer har betydning for helse
- Arbeid for å fremme helse og forebygge sykdom må derfor skje på mange felt og så tidlig som mulig i livsløpet til innbyggeren (Heckmans kurve)

Regnbuemodellen, utarbeidet av Whitehead & Dahlgren i 1991

Heckmans kurve

[The Heckman Curve - The Heckman Equation](https://www.heckmanequation.org/)

”

Ordføreren er viktigere enn legen for folkehelse. De fordeler levekår og dermed fordeler de folks helse.

Per Fugelli

fremsam

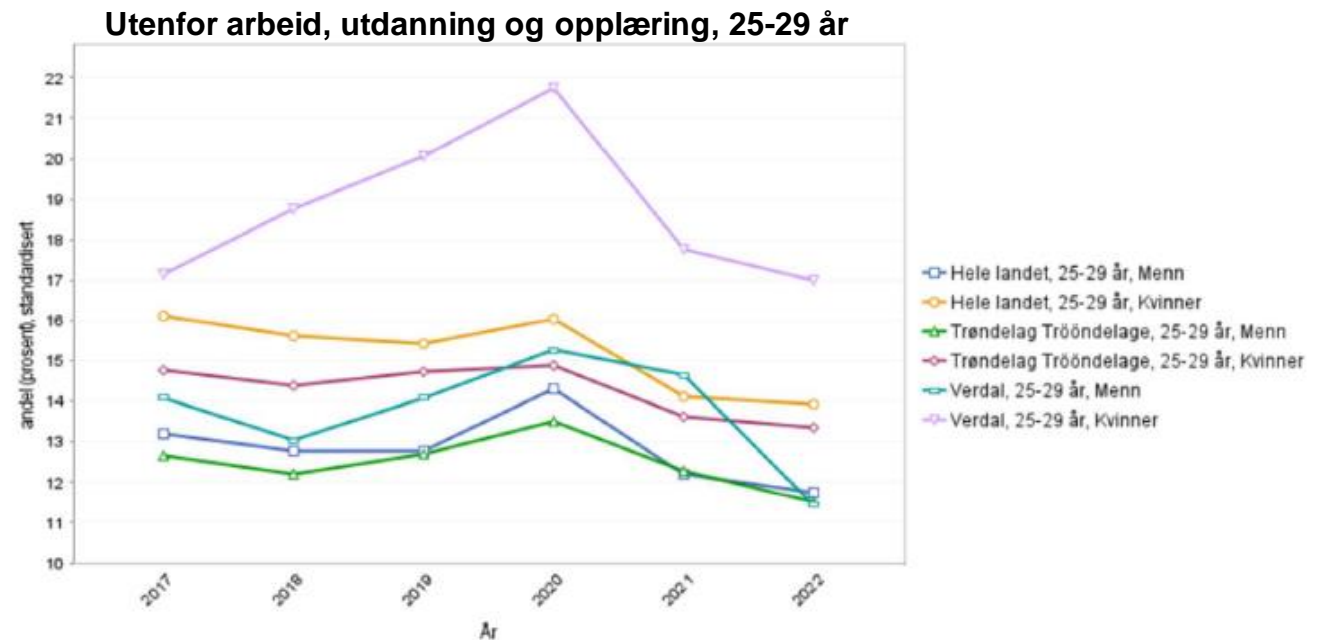
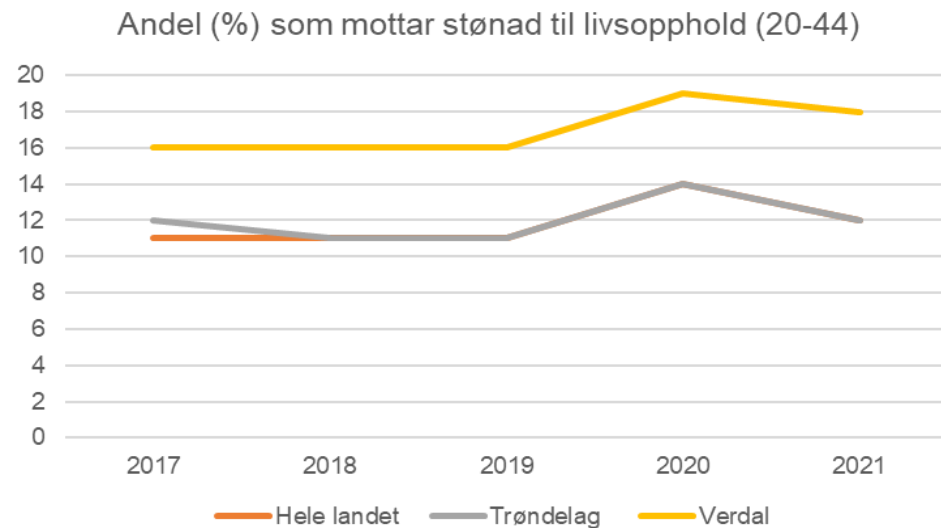
Folkehelse

• SOSIAL ULIKHET PÅVIRKER HELSE

Sosiale helseforskjeller henger sammen med grunnleggende sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet. Disse faktorene er igjen påvirket av folks oppvekstvilkår.

Verdal har:

- en høyere andel som mottar stønad til livsopphold enn fylket og landet forøvrig, men færre har stønad som hovedinntektskilde.
- en lavere sysselsetting enn landet og flere jobber deltid, særlig kvinner.
- en høyere andel unge kvinner utenfor arbeid, utdanning og opplæring.
- en høyere andel uføretrygdede.

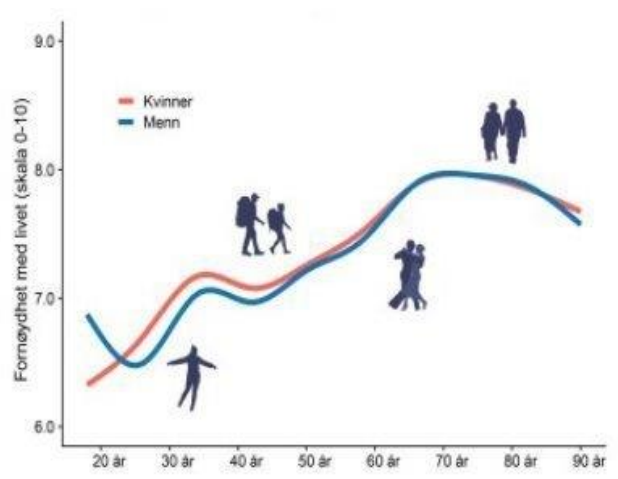
Folkehelse

- **PSYKISK HELSE OG LIVSKVALITET**

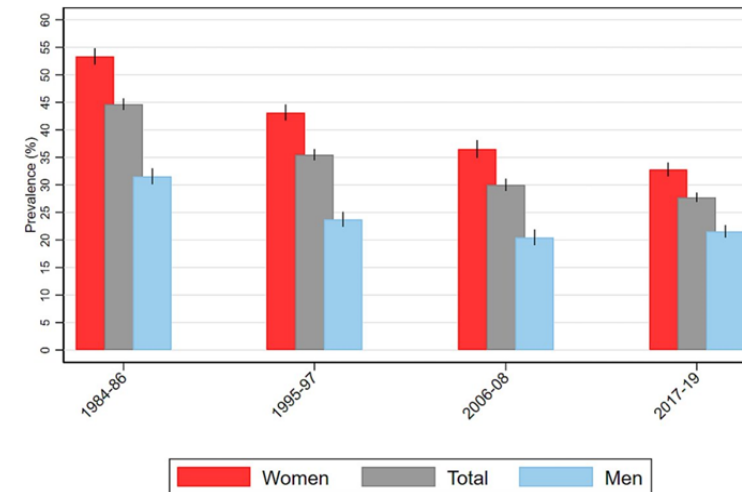
Alle vedtak, enten politisk eller administrativt i Verdal kommune, påvirker innbyggerne våre direkte. Derfor bør så mange stemmer som mulig høres, og mange hensyn må tas.

Vi ser av grafene at utfordringene knyttet til psykisk helse er tydelige allerede i aldersgruppen 0-14 år, deretter øker graden av fornøydhet med livet etter hvert som livet leves.

I starten av livet er vi mest sårbare, vi er prisdelt det oppvekstmiljøet vi fødes inn i - både hjemme og i de offentlige tjenestene vi er i kontakt med. Å prioritere de første 1000 dagene vil være ett av tiltakene som følger anbefalingene vist i Hackmans kurve om lønnsomheten ved å satse på tidlig innsats.

Folkehelseinstituttets undersøkelse for hele landet fra 2021 viser fornøydhet med livet for voksne etter alder på skala fra 0-10, der 10 er svært fornøyd.

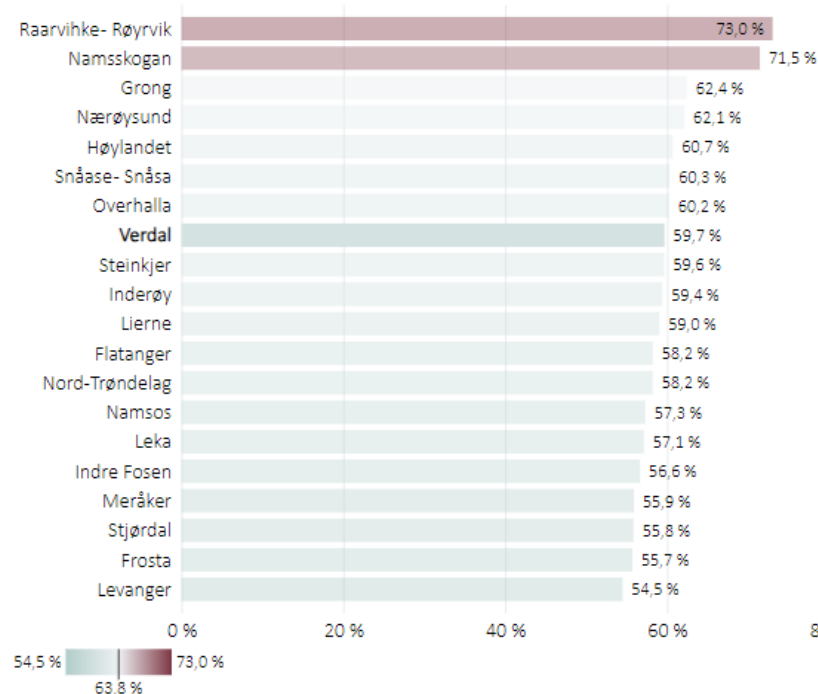
Time trends in loneliness from 1984 to 2019 among 27,032 older adults in Norway: A HUNT study R. H. Aunsmo, E. M. Langballe, T. Hansen, G. Selbæk and B. H. Strand

Folkehelse

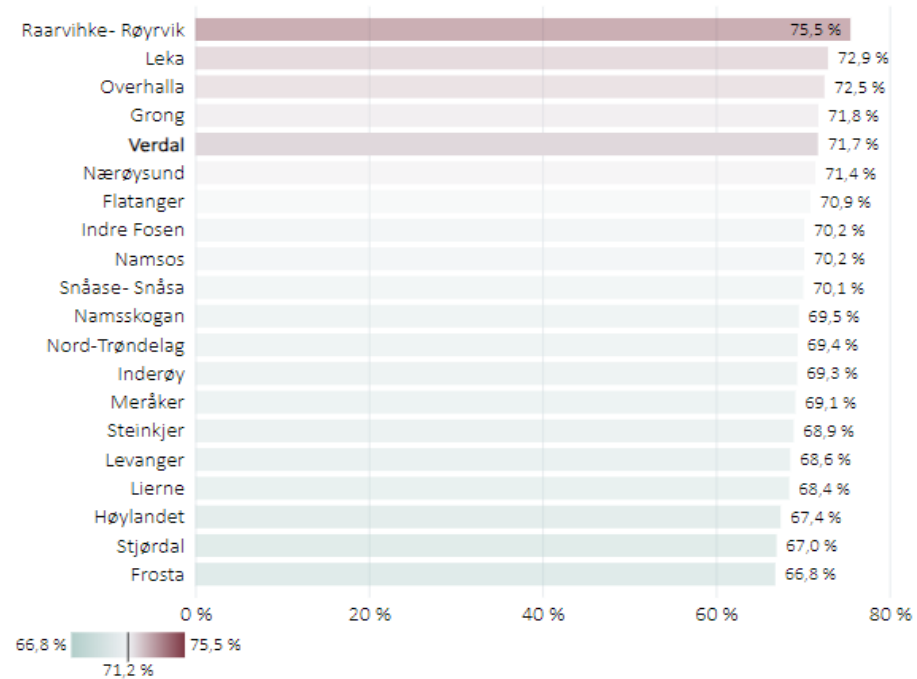
• BEDRE VALG FOR GODE LEVEVANER

- Helserelaterte valg henger sammen med samfunnsutviklingen - samfunnsendring må derfor til for å gi innbyggerne reelle muligheter til å skape seg gode levevaner.
- Verdal har en høy andel av befolkningen med overvekt og fedme - særlig menn.
- Verdals befolkning er like aktiv som gjennomsnittet i Trøndelag, men har en noe høy skjermbruk blant barn og unge.

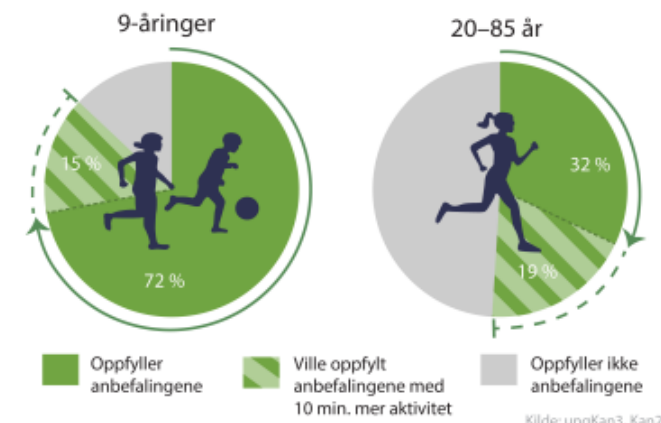
KMI 25+ (Overvekt og fedme), blant kvinner i Nord-Trøndelag

KMI 25+ (Overvekt og fedme), blant menn i Nord-Trøndelag

Figur 4. Andel som faktisk oppfylder anbefalingene om fysisk aktivitet og andelen som ville oppfylt anbefalingene med 10 minutter mer fysisk aktivitet hver dag.

Kilde: ungiKan3, Kan2

Barn, unge og familie

Utfordringer

- Jordsmonnet i oppveksten rundt barn og unge - å skape gode og helsefremmende oppvekstvilkår innenfor dagens rammer, opp mot demografiutviklingen og familiers livssituasjon i Verdal.
- Psykisk uhelse hos ungdom har økt betraktelig siden 2010 og frem til i dag, og trenden er fortsatt stigende.
- Mange barn og familier trenger hjelp og bistand fra barnevernet.
- 54 % av ungdommene oppgir at de ser skjerm mellom 4-6 timer utenom skolehverdagen. Dette er over landsgjennomsnittet.
- Stor andel unge voksne står utenfor arbeid, utdanning og opplæring, samt at en stor andel voksne i foreldregenerasjonen mottar stønad til livsopphold – dette påvirker

Muligheter

- Tidlig innsats og økt samhandling mellom tjenestene og innbygger kan bidra til mer helhetlige tjenester til barn, unge og deres familier (Hackmans kurve)
- Økt fokus på sunt kosthold, fysisk aktivitet og gode søvnvaner bør prioriteres høyt da dette er grunnleggende elementer for barn og unges utvikling, livskvalitet og fungering i hverdag - i hjemmet, barnehagen og skolen.
- Kosthold, fysisk aktivitet og søvn påvirker igjen psykisk helse, samt setter fokus på foreldre og kommunale instansers ansvar for å legge til rette for god oppvekst)
- Flere unge gjennomfører videregående enn tidligere, også barn av foreldre som kun har grunnskoleutdanning, men jenter må følges

Barn, unge og familie

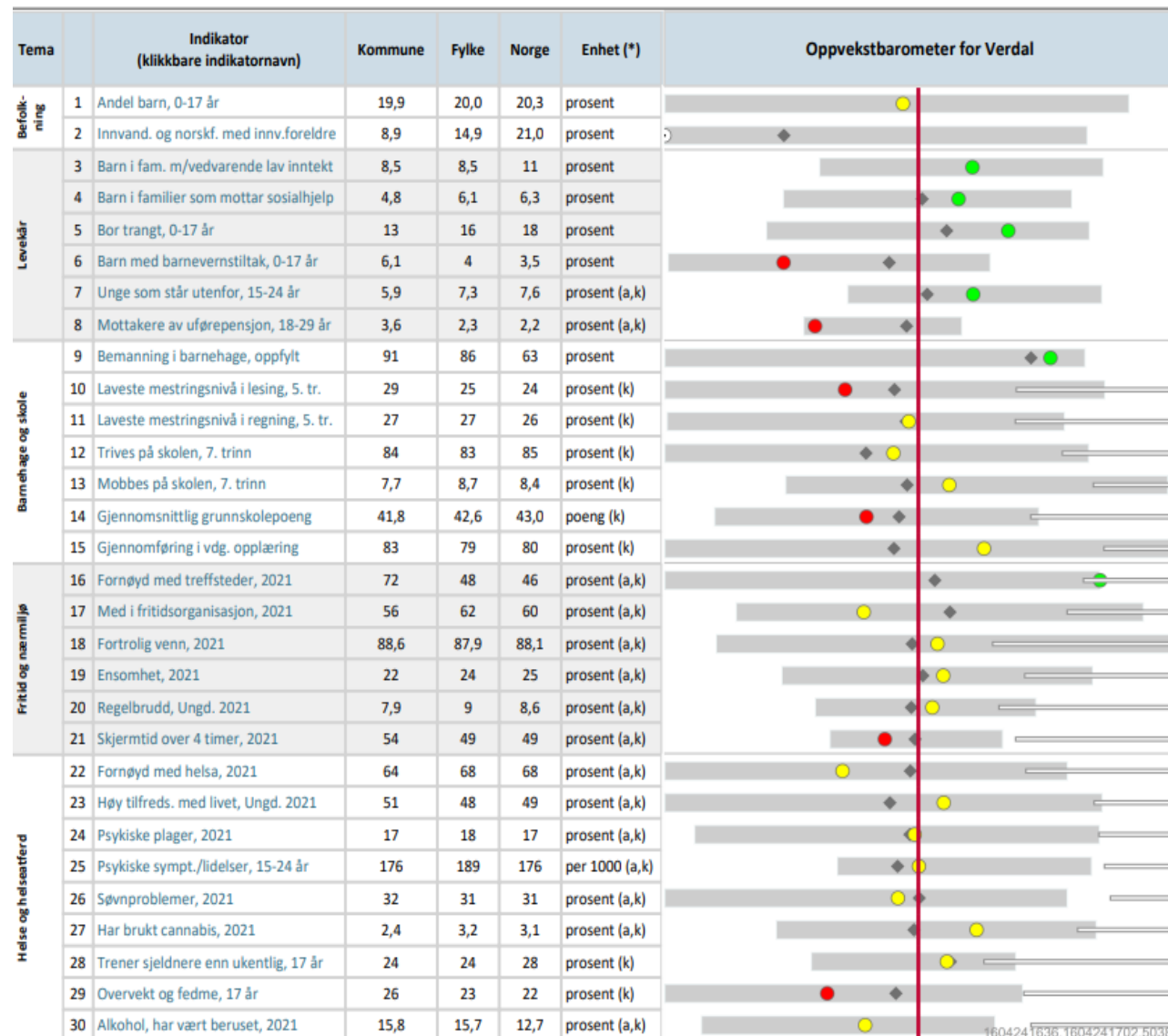
• OPPVEKSTPROFIL VERDAL

Andel elever som opplever mestring i skolefag er synkende

De unge er fornøyde med treffsteder i kommunen.

I overkant av 30 saker med ufrivillig skolefravær.

Lavere andel barn i lavinntektsfamilier og barn i familier som mottar sosialstønad

160424 1636 1604241702.5038

Barn, unge og familie

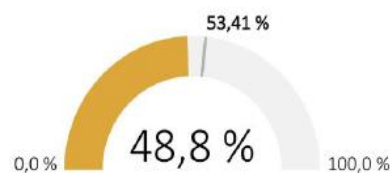
- **BEHOV FOR FOKUS PÅ KOSTHOLD OG FYSISK AKTIVITET**

Barn og unge i Verdal er forholdsvis aktive, men frafallet i idretten starter tidligere.

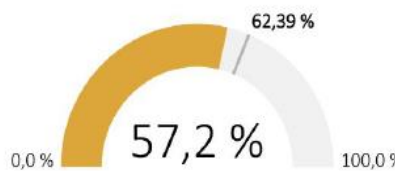
Ungdom i Verdal har en høyere andel ungdom som bruker mange timer foran skjerm.

Færre ungdom i Verdal spiser frokost før første time enn gjennomsnittet i fylket.

Andel jenter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

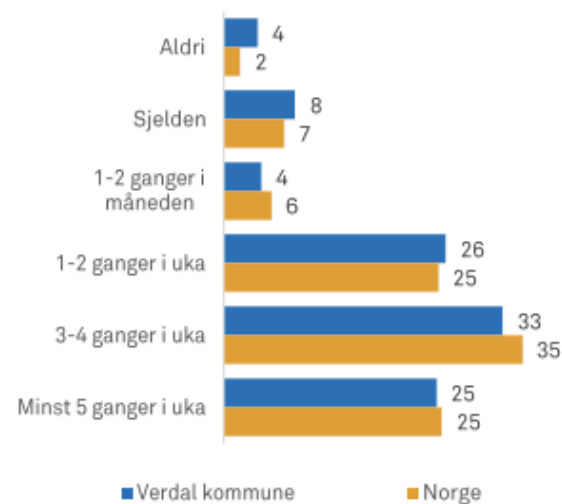
Andel gutter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

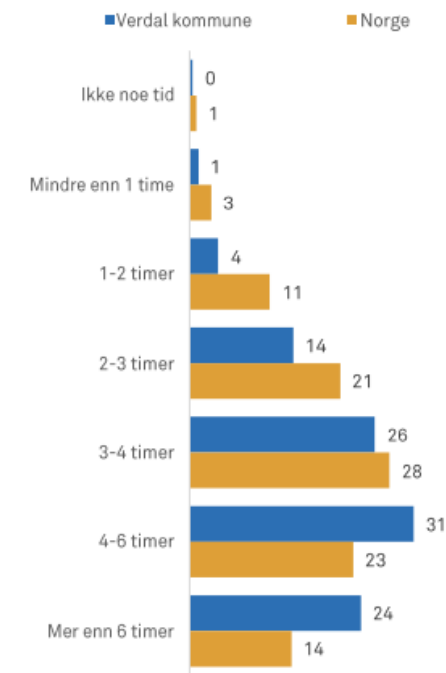
Ungdata 2021

— Kommune

Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Prosent i Verdal kommune og nasjonalt

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag? Prosent i Verdal kommune og nasjonalt

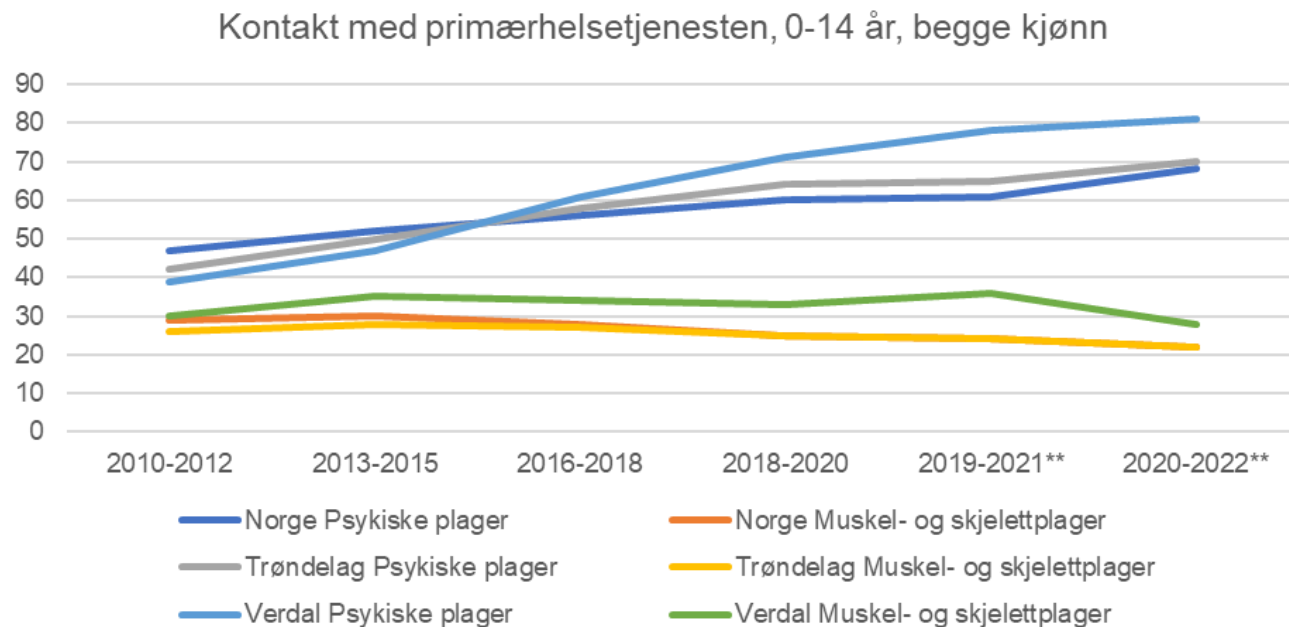

Barn, unge og familie

• UNGE RAPPORTERER OM STØRRE PSYKISKE PLAGER

Utviklingen de siste tjue årene viser klar økning i psykiske plager og helseutfordringer for de yngste aldersgruppene. Særlig negativ har utviklingen vært for unge/unge voksne jenter når det gjelder angst og depresjon. Ungdommer oppgir opplevd press innenfor ulike livsområder.

En økende andel barn og unge kontakter lege og helsestasjon knyttet til psykiske plager.

Psykisk helse: Ung-HUNT/HUNT Nord-Trøndelag

Angst- og/eller depresjonssymptomer

Angstsymptomer

Helse og velferd

Utfordringer

- Det er markant flere som bruker antidepressive legemidler i Verdal sammenlignet med andre kommuner. Dette gjelder alle aldersgrupper, men særlig de mellom 45 og 75.
- Psykisk uhelse hos foreldre påvirker barns situasjon.
- Høyere forekomst av overvekt, spesielt blant menn.
- Flere i Verdal dør før 75-års alder enn i andre kommuner.
- Aldrende befolkning gir mer komplekse sykdomsforhold mot slutten av livet.
- En stor økning i tilfeller av demens.
- Økt press på kommunale tjenester – samtidig med krevende rekrutteringsforhold.

Muligheter

- Potensiale til å forebygge mer psykisk sykdom og livsstilssykdommer
- Flere friske leveår
- Fysisk aktive og friske eldre vil kunne være selvhjulpne i hverdagen, bo lenger hjemme
- Planlegge for å minske ensomhet
- Tilrettelegge for samarbeid mellom frivilligheten og kommunen.

Helse og velferd

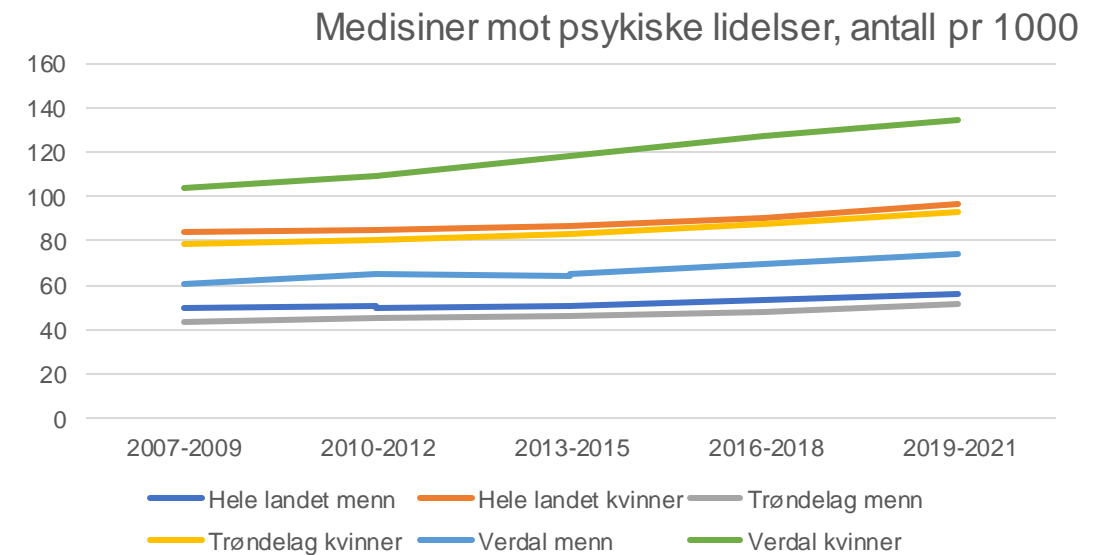
- **BEKYMRINGSFULL LEGEMIDDELBRUK**

- **Psykisk helse voksne**

- Det er markant flere voksne som bruker antidepressive legemidler i Verdal sammenlignet med andre kommuner. Dette gjelder alle aldersgrupper, men særlig de mellom 45 og 75.

- **Fysisk helse voksne**

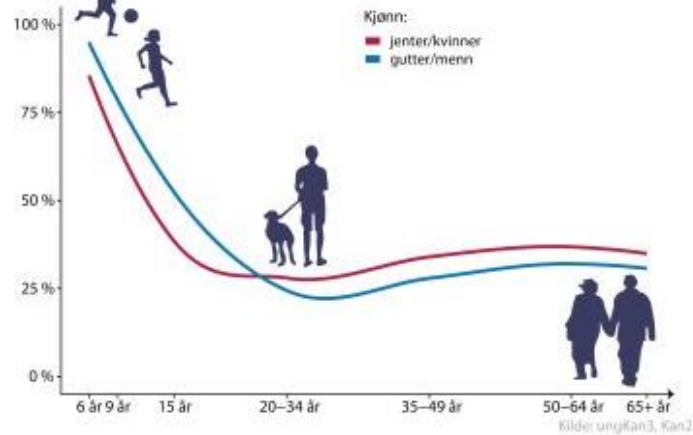
- Voksne i Verdal har vesentlig mer overvekt, særlig menn
- Det er mer forekomst av livsstilssykdommer og for tidlig død (før 75 år)

Helse og velferd

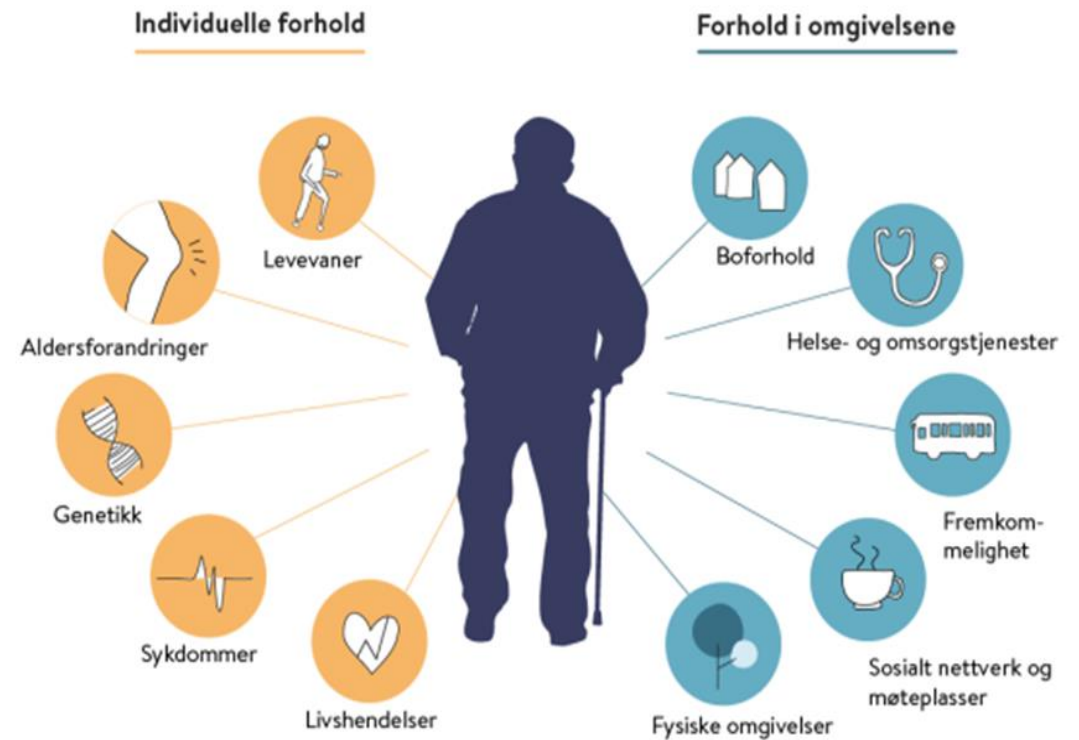
- **ELDRES HELSE FÅR STOR BETYDNING FOR KOMMUNALE HELSETJENESTER**

- Eldre er friskere enn før
- Eldre har kunnskap og ressurser som er viktige for familien og samfunnet
- Mulighet til å bidra fremmer fellesskap og gir mening
- Fysisk aktivitet er viktig. Også lett aktivitet gir helsegevinst.

Figur 1. Andel som oppfyller minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet, fordelt etter kjønn.

Dette påvirker Eldres helse

FHI Folkehelseprofil 2024

Helse og velferd

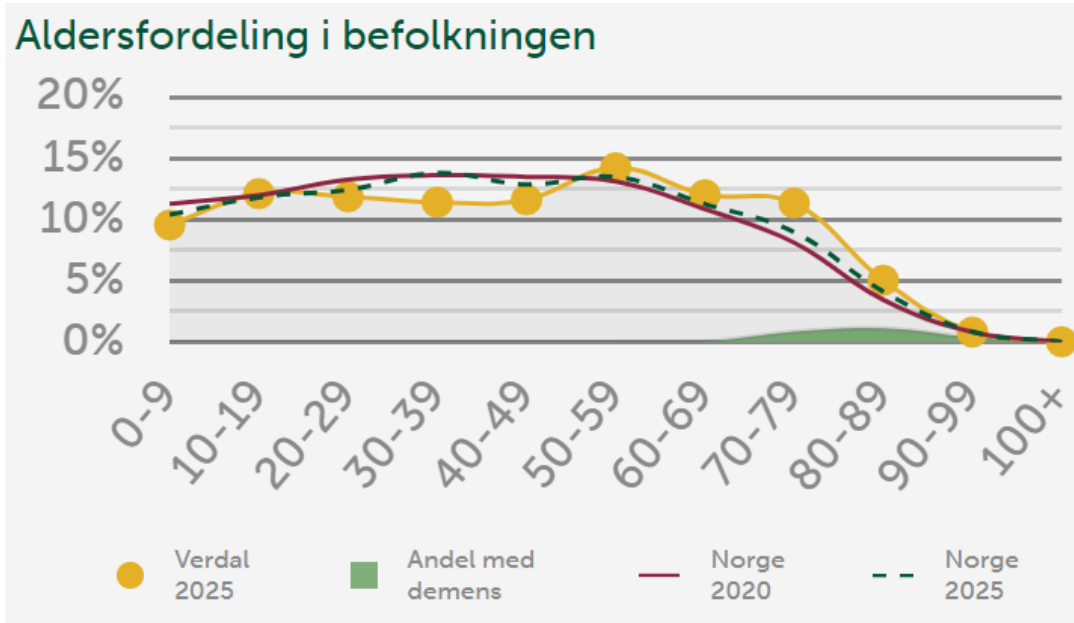
- **EN DOBLING I ANTALLET MED DEMENS FRA 2025-2050**

Dette påvirker både personen som får demens, pårørende og det kommunale tjenesteapparatet.

Rett innsats til rett tid reduserer byrden av tilstanden for alle.

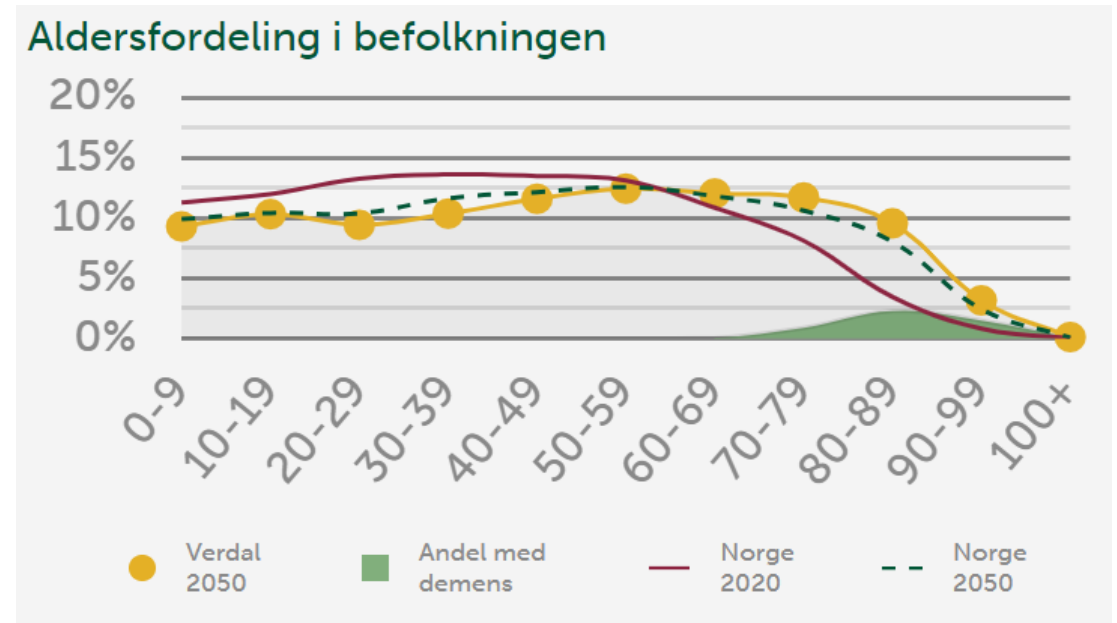
2025

371 med demens

2050

719 med demens

Kultur, fritid og frivillighet

Utfordringer

- Nedgang i barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og stort frafall ved ungdomsskolealder.
- Det er behov for tilfredsstillende arenaer til øving og formidling for frivillig kulturliv, særlig i sentrum.
- Muligheten for kulturdeltagelse stiller krav til tverrsektorielt samarbeid mellom blant annet sektorene i kommunen.
- Det er ujevn deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter med barrierer primært knyttet til tilgjengelighet, helsesituasjon og sosioøkonomi.

Muligheter

- Bruke Nasjonaljubileet 2030 til å styrke fellesskap og tilhørighet i lokalsamfunnet vårt, til å utvikle Stiklestadområdet og Verdal som reiselivsdestinasjon.
- Bruke samfunns- og arealplanlegging som verktøy for å skape gode møteplasser og god tilgjengelighet til kulturtilbud - både organisert og ikke-organisert (egenaktivitet).
- Legge vekt på bærekraftige idretts- og aktivitetsanlegg. Rett anlegg på rett plass, stedstilpassede anlegg.
- Styrke kulturaksen, slik at kulturarenaene utfyller hverandre og bidrar til et levende sentrum.
- Utnytte potensialet som ligger i Kinogården for å styrke biblioteket som et lavterskeltilbud og sosial møteplass for alle, uavhengig av bakgrunn, alder og økonomisk handlingsrom.
- Arbeide videre med å stimulere eldre til deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter for å fremme folkehelse.
- Styrke frivilligheten og samhandlingen mellom frivillighet og kommunen. Gode modeller for samarbeid med frivilligheten må skje gjennom en bevisst frivillighetspolitikk og planverk.

Kultur, fritid og frivillighet

• FRAFALL I FRITIDSAKTIVITETER

Nedgangen i deltakelsen i fritidsorganisasjoner er større i Verdal enn i regionen og landet for øvrig.

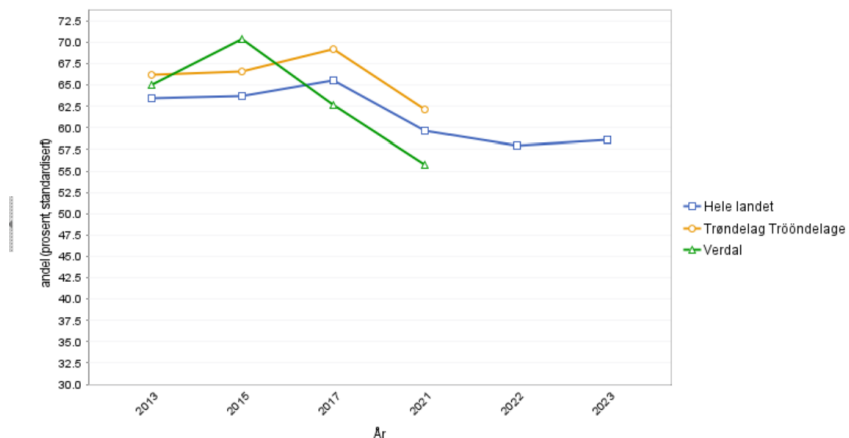
Antallet elever i kulturskolen har også gått ned og prosentandelen barn/unge i kulturskolen ligger lavt i sammenligning med resten av fylket.

Markant nedgang i deltakelse i fritidsaktiviteter ved overgangen mellom barneskole/ungdomsskole og ungdomsskole/videregående skole.

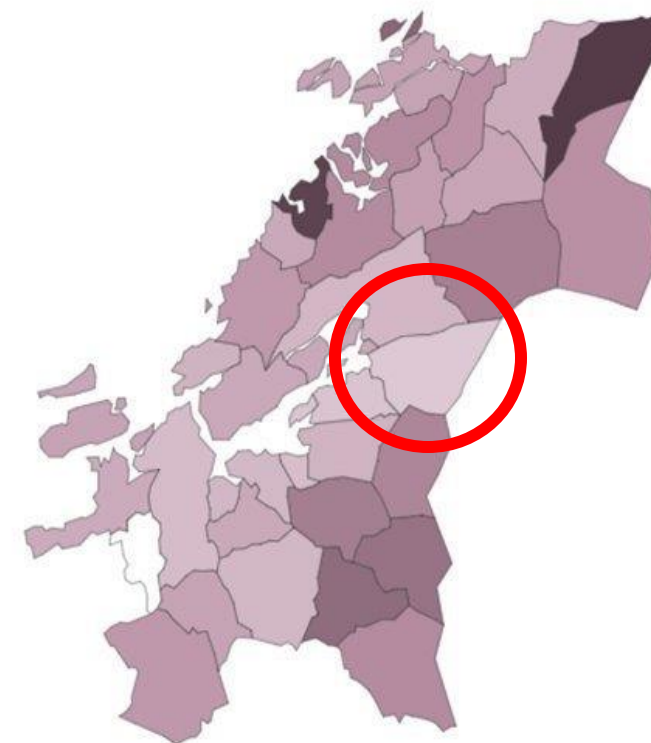
Med i fritidsorganisasjon, ungdom (inndeling per 1.1.2024) – totalt, andel (prosent, standardisert)

▼ Endre utvalg av...

Geografi År Sosioøkonomiske ressurser (SØR) Måltall

Andel av barn 6-15 år i Trøndelag går på kommunal musikk- og kulturskole i 2023

Andel av barn 6-15 år i kommunens kulturskole (%) 10,7 31,3 51,8

Kultur, fritid og frivillighet

- **TILFREDSSTILLENDE KULTURARENAER**

Verdal har behov for oppgraderte kulturarenaer slik at de dekker behovet til øvings- og formidlingsformål og sosiale arenaer.

Kultur, fritid og frivillighet

- **NASJONALJUBILEET – EN UTFORDRING OG EN MULIGHET**

Forberedelser og arbeid med Nasjonaljubileet 2030 må legges til rette slik at hele lokalsamfunnet har lyst og mulighet til å engasjere seg.

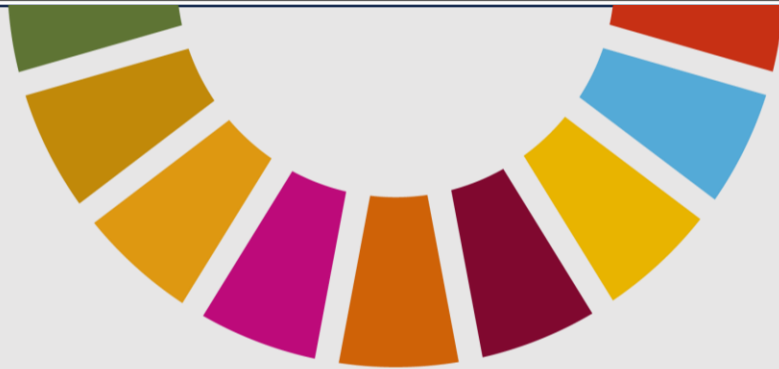
Stiklestad er kjernen i jubileet og Stiklestadområdet må rustes opp til den store markeringen i 2030.

Nasjonaljubileet må brukes som en anledning til å stedlig utvikling og til å utvikle Verdal og regionen som reiselivsdestinasjon.

En satsing på Nasjonaljubileet vil utfordre økonomien. Verdal kommune er av de kommunene i Trøndelag som bruker minst av netto driftsutgifter på kultur. Det vil bl.a. si utgifter til bibliotek, kulturskole, kommunale kulturbygg. Det er en utfordring å finne økonomisk handlingsrom til en markering av Nasjonaljubileet med de ambisjonene som er vedtatt i Temaplan for Nasjonaljubileet 2030.

TEMAPLAN NASJONALJUBILEET 2030

3

SKAPENDE, KOMPETENT OG FRAMTIDSRETTET – en offensiv drivkraft i Trøndelag

Arbeidskraft og kompetanse

Utfordringer

- Rekordlav arbeidsledighet, færre som tar etter- og videreutdanning og flere i arbeidsufør alder innebærer mangel på arbeidskraft.
- Antall trøndere over 80 år øker kraftig fram mot 2040. Dette gir økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester. Livsstilssykdommer og psykisk uhelse reduserer antallet arbeidsføre trøndere.
- Endring i kompetansebehov som følge av teknologisk utvikling og det grønne skiftet påvirker hele bredden i arbeidslivet. Behovet for omstilling og endring kan skape usikkerhet og motstand.
- Utdanningstilbyderne klarer ikke å omstille seg raskt nok i forhold til kompetansebehovet. Dette gir manglende sammenheng mellom utdanningsvalg, utdanningstilbud og arbeidslivets behov for kompetanse.
- Det er fare for at det blir et teknologisk gap mellom grupper. Utviklingen knyttet til kunstig intelligens medfører store teknologiske sprang.

Muligheter

- Inkludere flere i arbeidslivet, hindre frafall, redusere sykefravær og tilrettelegge for økt deltagelse i arbeidslivet gjennom å styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet.
- Øke andelen som jobber heltid, utnytte restarbeidsevnen bedre gjennom engasjement i frivilligheten og økt arbeidsinnvandring med fokus på økt inkludering av innvandrerbefolkningen i arbeidslivet.
- Digital transformasjon, robotisering og kunstig intelligens vil overta enkle og repeterende jobber, og frigjøre arbeidskraft og kompetanse til andre områder.
- Vekst i grønne næringer gir nye arbeidsplasser innen miljøvennlig teknologi, fornybar energi og klimatilpasning.
- Bevisstgjøre arbeidslivet på behovet for kompetanseutvikling. Fleksibel etter- og videreutdanning i forhold til geografi og jobbhverdag.

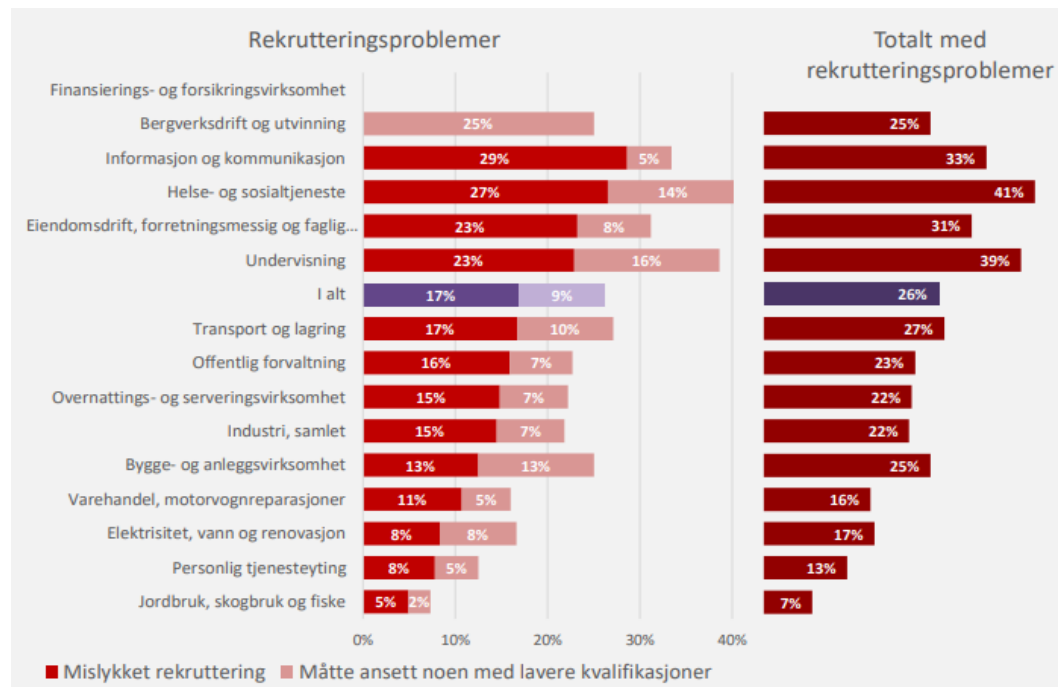
Arbeidskraft og kompetanse

• BEHOV FOR ARBEIDSKRAFT

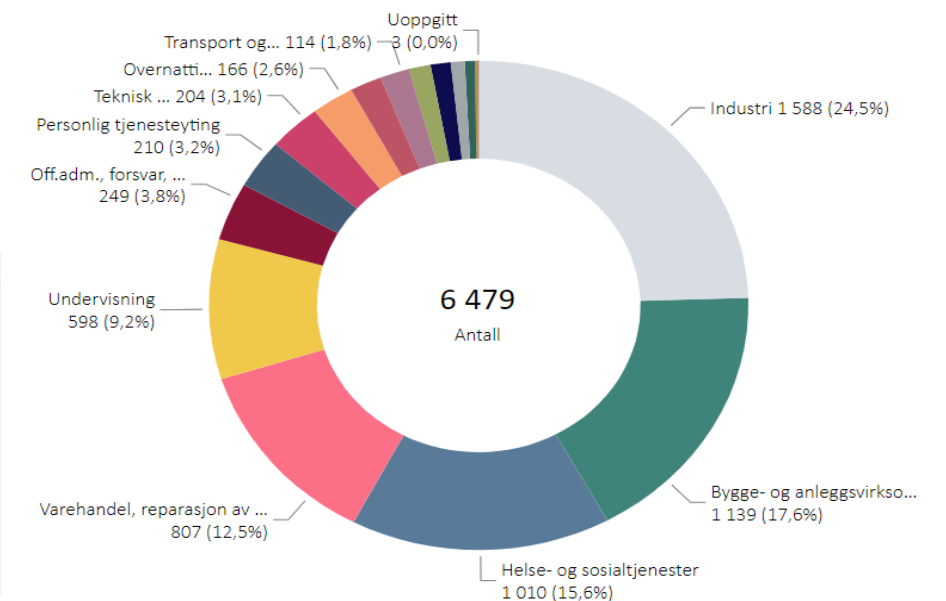
Arbeidsledigheten er rekordlav og 1 av 4 bedrifter i Trøndelag sier at de har rekrutteringsproblemer. Bransjene som rapporterer om de største utfordringene med rekruttering er bransjene som sysselsetter flest arbeidstakere i Verdal - bergverk og utvinning, helse og sosial, undervisning og bygg og anlegg. Sentrale faktorer er begrensede jobbmuligheter, lavere lønninger sammenlignet med større byer og infrastruktur som gjør pendling mindre attraktivt.

• NÆRINGSLIVET - EN DEL AV LØSNINGEN

En aldrende befolkning og lavere fødselsrate fører til redusert antall arbeidstakere i arbeidsdyktig alder. Etterspørselen etter helsetjenester vil øke kraftig fram mot 2040, samtidig reduserer livsstilssykdommer og psykisk uhelse antallet arbeidsføre trøndere. Digital transformasjon, helseteknologi, robotisering og kunstig intelligens vil overta enkle, repeterende oppgaver og gi produktivetsgevinster samtidig som det frigjør arbeidskraft og kompetanse til andre fagfelt.

Antall lønnstakere i Verdal i 4. kvartal 2023 fordelt på næring

Arbeidskraft og kompetanse

- **RIKTIG KOMPETANSE**

Det vil kreve en betydelig omstilling av kommunen for å tilby og levere tjenester i tråd med de forventningene omgivelsene våre stiller i årene framover. Særlig vil økt teknologisk utskiftingstakt, økt kompleksitet og ukjente anvendelsesområder være krevende å håndtere.

Det er en utfordring for utdanningstilbyderne å omstille seg raskt nok i forhold til kompetansebehovet. Sterk sammenheng mellom utdanningsvalg, utdanningstilbud og arbeidslivets behov for kompetanse er avgjørende. 1 av 6 bedrifter har et udekket kompetansebehov.

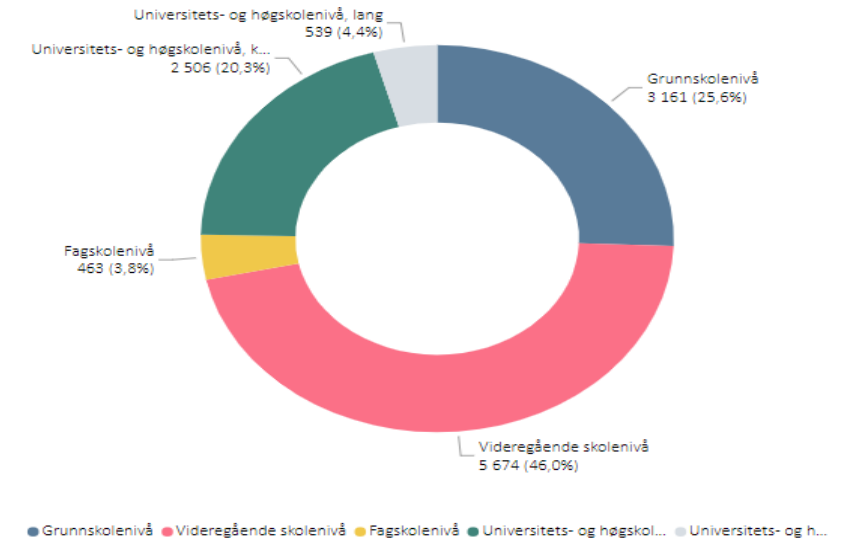
- **TILTREKKE OG BEHOLDE KLOKE HODER**

Endring i kompetansebehov som følge av teknologisk utvikling og det grønne skiftet påvirker hele bredden i arbeidslivet. Vi må stimulere til utdanning og kompetanse for å imøtekomme behovene i næringslivet og offentlig sektor. Konkurransen om arbeidskraften fra andre regioner betyr at vi må jobbe med å gjøre oss mer attraktiv som arbeidsplass, gjennom tiltak som å tilby konkurransedyktige lønninger, gode arbeidsforhold, og attraktive bo- og fritidsmuligheter for å beholde talenter og kompetanse.

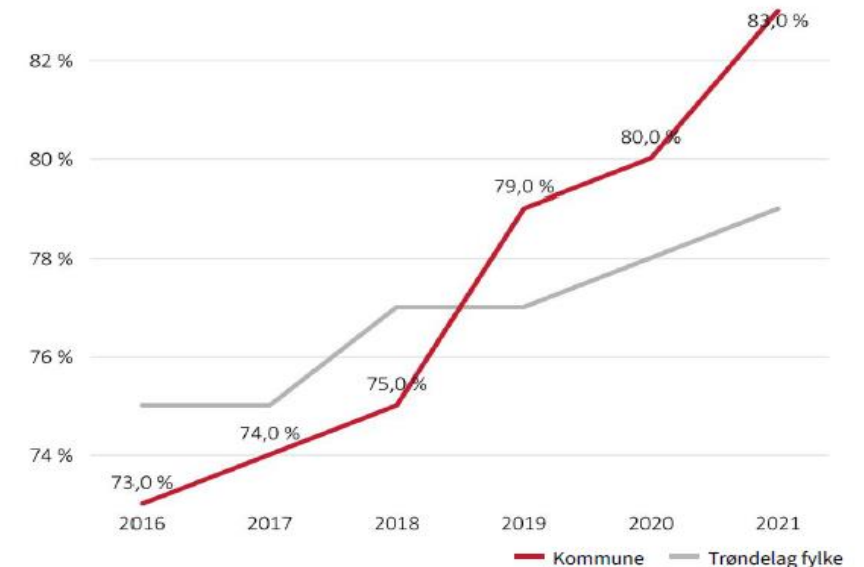
- **GAP MELLOM TEKNOLOGISKE ENDRINGER OG KUNNSKAP**

Digital transformasjon gir oss store muligheter til å tenke nytt rundt tjenestetilbudet vårt og tilhørende arbeidsmåter, men fører også til økt grad av kompleksitet. Teknologisk utvikling og automatisering gir behov for nye og oppdaterte ferdigheter blant arbeidsstyrken. Manglende tilgang til opplæring eller omskolering vil føre til et gap mellom etterspørselen etter kunnskap og arbeidstakere med disse ferdighetene.

Utdanningsnivå for befolkningen i Verdal i 2022

Andel elever som fullfører videregående opplæring etter fem/seks år

Arbeidskraft og kompetanse

- **FLERE MÅ INKLUDERES I ARBEIDSLIVET**

Tiltak for å øke antall heltidsstillinger og økt arbeidsinnvandring samt å utnytte restarbeidsevnen vil tilføre viktig kompetanse i arbeidslivet. Videre vil digital transformasjon endre store deler av arbeidslivet og vil representere en mulighet for mange.

- **MANGFOLD OG LIKESTILLING**

Å sikre et mangfoldig og inkluderende arbeidsmiljø når det gjelder å fremme likestilling og inkludere personer fra ulike bakgrunner, kjønn, etnisiteter, funksjonshemninger er viktig. Dette skal gjøres ved å bygge videre på Trøndelagsmodellen, drømmedagene etc.

- **TILGANG TIL ARBEIDSMULIGHETER**

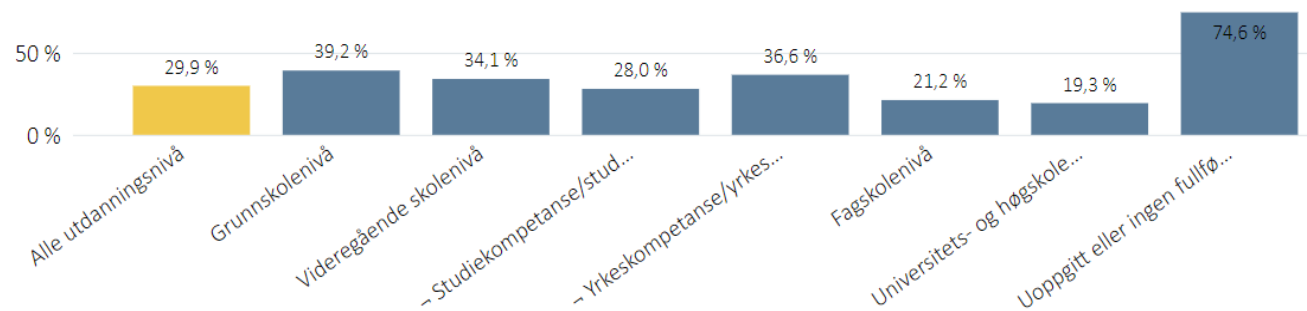
Noen grupper kan møte barrierer når det gjelder å få tilgang til og beholde arbeidsmuligheter. Dette kan skyldes mangel på tilrettelagte jobber, manglende tilgang til opplæring og utdanning, eller diskriminering på arbeidsmarkedet. Det må jobbes aktivt for å hindre utstøting opplæring og utdanning for økt arbeidsdeltagelse og å hindre frafall i arbeidslivet.

- **BEDRE TILRETTELEGGING**

God tilrettelegging for å imøtekomme behovene til ansatte med ulike funksjonshemninger eller spesielle behov vil være en forutsetning for mange. Dette kan inkludere fysiske tilpasninger på arbeidsplassen, tilgang til hjelpemidler og tilrettelagt opplæring.

Høy bevissthet på godt arbeidsmiljø og inkludering vil være viktig får å tiltrekke og beholde riktig arbeidskraft.

Andel utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak i Trøndelag i 2022, fordelt på utdanningsnivå. Personer (Begge kjønn) i aldersgruppen 15 år eller eldre

Næringsliv og verdiskaping

Utfordringer

- Tilgang på nok og riktig arbeidskraft, tiltrekke og beholde kloke hoder
- Energitilgang kan hemme utviklingen av næringer og gjøre overgangen til det grønne skiftet krevende.
- Grønn omstilling er en forutsetning for næringslivets konkurransekraft lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Omstillingsprosesser må komme i gang, og det haster.
- Landbruksnæringa preges av høyt kostnadsnivå og lav lønnsomhet. Økonomien i landbruket må styrkes for å opprettholde antall bruk, sysselsatte i næringa og produksjonen.
- Tilgjengelig næringsareal for nye grønne næringer.

Muligheter

- Styrket regionalt samarbeid for å utvikle Innherred som en attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion gjennom god og målrettet profilering for økt attraktivitet.
- Grønn konkurransekraft som konkurransefortrinn for næringslivet - en satsing på effektiv utnyttelse av tilgjengelig kraft og lokal produksjon av fornybar kraft samt økt tilgang av kraft for å støtte den grønne omstillingen i næringslivet.
- Klyngesamarbeid og kompetansedeling for styrking av lokalt næringsliv og konkurransekraft.
- Tilgjengeliggjøre næringsareal for økt verdiskaping, synergier med eksisterende næringsliv og bærekraftig omstilling av næringslivet.
- Samarbeid i landbruket for felles satsing på matproduksjon og matforsyning, og økt lønnsomhet i næringa.

Næringsliv og verdiskaping

- **NÆRINGSLIVET EN VIKTIG SAMARBEIDSPARTNER**

Kommunes ansvar og ulike roller påvirker lokalt arbeids- og næringsliv. I Verdal er 74,2% sysselsatt i privat sektor. Vi vil videreføre det tette samarbeidet med næringslivet og våre partnere gjennom å ha med oss næringsperspektivet inn i vår rolle som tjenesteutvikler, myndighetsutøver, pådriver og samfunnsutvikler.

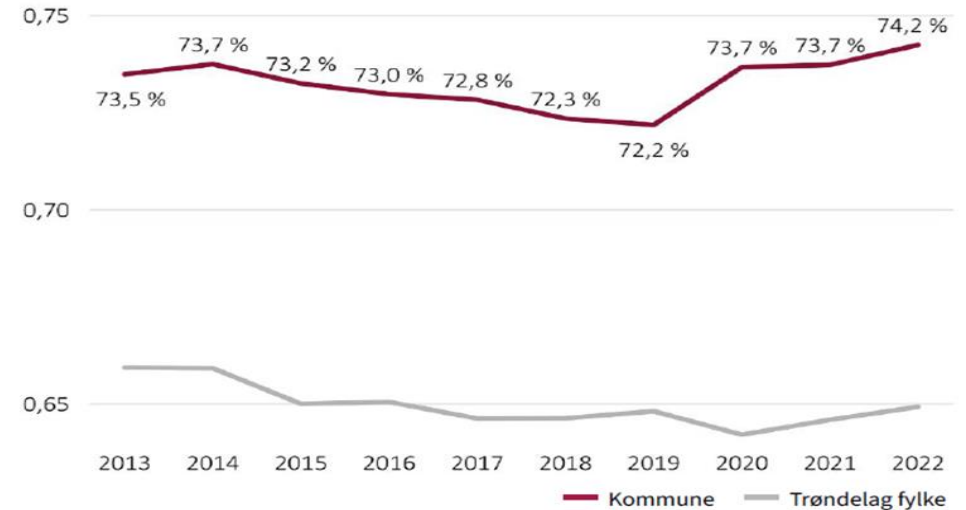
- **NÆRINGSVENNLIG KOMMUNE, UTVIKLING AV KLYNGER OG KOMPETANSEDELING**

Verdal kommune skal sørge for at næringslivets behov blir fulgt opp gjennom planer, strategier og i utviklingsprosjekt. Vi skal jobbe i partnerskap med næringslivet og offentlige aktører for å legge til rette for næringsetablering, næringsareal, innovasjon og bærekraftig omstilling. Utvikling av sterke klynger og kompetansedeling for styrking av lokalt næringsliv og konkurransekraft er en viktig utfordring framover.

- **GRØNN KONKURRANSEKRAFT**

Det grønne skiftet er et uttrykk for en nødvendig bærekraftig omstilling av samfunnet. Klimagassutslippene våre må kuttes. Dette krever nytenkning og dialog med markedet for å få utviklet bærekraftige løsninger. Samtidig kan vi gjennom en bærekraftig innkjøpspolitikk med krav om gjenbruk av ressurser og materialer bygge opp en sirkulær økonomi. Bedriftene er en del av løsningene på mange av utfordringene verdalssamfunnet står ovenfor. Vi skal legge til rette for et innovativt og konkurransedyktig næringsliv.

Andel sysselsatte som jobber i privat sektor eller offentlig eide foretak

Næringsliv og verdiskaping

NORGE
I TUSEN ÅR
NASJONALJUBILEET
— 2030 —

- **KRAFTEN I PARTNERSKAPET**

Næringsarbeidet skal styrkes og kraften i arbeidet ligger først og fremst i våre partnerskap og samarbeidsavtaler. Vi skal styrke og videreutvikle samarbeidet med våre partnere og næringslivet og jobbe målrettet for grønn verdiskaping.

- **KULTURNÆRING**

Verdal er spesielt kjent for sitt yrende kulturliv, ikke minst et sterkt amatørteatermiljø som har fostret flere av Norges mest kjente skuespillere. Som SIVA-partner ble Tindved Kulturhage fra 1. januar 2023 på nytt del av næringshageprogrammet i Norge – i 10 nye år. Det er en utfordringen er at næringen er lite anerkjent som næring, noe som påvirker markedets forståelse og betalingsvilje.

- **INNHERRED SOM MAT OG REISELIVSDESTINASJON**

Aktører innen kultur, idrett og næring gir opplevelser, inspirerer og genererer aktivitet og direkte verdiskaping til næringslivet. Verdal har og skal ta en sentral rolle i nasjonaljubileet i 2030. Innherred bør løftes som en mat og reiselivsdestinasjon fram mot 2030.

VÅRE SAMARBEIDSAVTALER:

Industrinavet, Innherred regionråd, Proneo, Tindved kulturhage, Innherred næringsforening Visit Innherred, Stiklestad nasjonale kultursenter, Museene kystens arv, Naboer AB, Trøndelag reiseliv, regionalt Pilegrimssenter Stiklestad, Trondheim havn IKA, Oi! Trøndersk mat og drikke AS

« PROSJEKTER

Innovasjonslab for Kreativ Teknologi

Innovasjonslaben for kreativ teknologi skal redusere risikoen ved utvikling av nye produkter og tjenester. Vi tilgjengeliggjør lab-areal, maskinvare, programvare, nettverk og tilbyr rådgivning til privat næringsliv, offentlig sektor, studenter og forskere.

Næringslivet i Innherred gir rom for mangfold og innovasjon

Med en sterk tilknytning til landbruk, industri og teknologi har Innherred utviklet et svært spennende næringsmiljø.

Vi tror på samarbeid, lokal stolthet og en bærekraftig fremtid for næringslivet i Innherred!

På bildet til venstre ser du Rørlegger'n, som har kontor i både Verdal og Inderøy, og kunder over hele Trøndelag.

Innherred Næringsforening →
Tindved →
Proneo →

Verdal kommune

Næringsliv og verdiskaping – landbruk

Landbrukskommunen Verdal:

- Stor landbrukskommune med produksjoner som har stor betydning og verdi for matproduksjonen i regionen og landet.
- Hovedvekt på korn og grovforbasert produksjon og utnyttelse av utmarksressursene.

Lønnsomhet i næringa - en hovedutfordring:

- Arealbruk og husdyrhold er relativt stabilt i kommunen.
- Husdyrholdet er stabilt, men presses veldig av lønnsomhetsutviklingen forårsaket av stor kostnadsvekst og utviklingen i kapitalkostnader.
- Antall bruk med melkeproduksjon er stadig i nedgang, produksjonen samles på færre bruk - liten økning i antall bruk med ammekyr.
- Husdyrholdet er under sterkt press med svak lønnsomhet - fare for ytterligere nedgang i antall bruk i drift.

Sysselsatte i næringa og etterspørsel etter arbeidskraft:

Antall sysselsatte i næringa reduseres stadig og har vist en nedgang fra 390 i 2011 til 301 i 2021. Dette er en reduksjon på 23% på 10 år som må stanses.

- Stor etterspørsel etter arbeidskraft utenom landbruket forsterker nedgangen av sysselsatte i landbruket.
- Flere bruk blir deltidsbruk med stor andel av inntekt utenfra.
- Tilgjengelig tid for å holde et godt faglig og sosialt miljø i næringa reduseres. .

Arealbruk i Verdal:

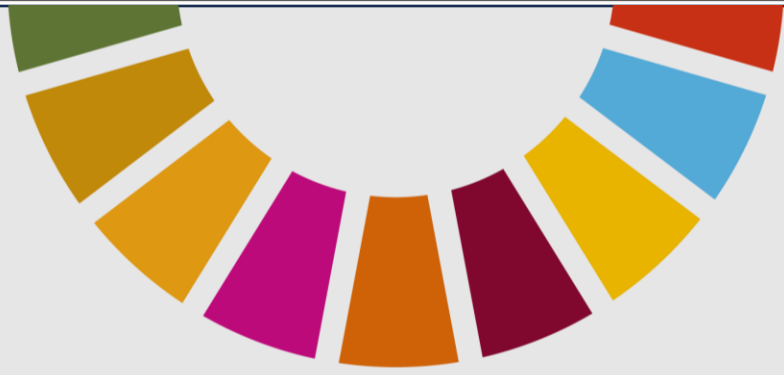
	Dekar:	%
Jordbruksareal	87580	5,7 %
Skogbruksareal	606490	39,2 %
Annen utmark; fjell, vann, våtmark	831930	53,7 %
Bebyggelse:	13330	0,9 %
Samferdsel:	8530	0,6 %
Totalt:	1547860	100,0 %

Landbruket i Verdal - Husdyr:

	Antall / År:	2020	2021	2022
Melkekyr		1 766	1 848	1 754
Ammekyr		1 165	1 199	1 210
Avlspurker		1 240	1 244	1 287
Slaktegris		12 991	13 391	13 923
Søyer		6 961	6 741	6 565
Geiter		22	49	64
Verpehøner		25 381	32 851	32 222
Slaktekylling		377 648	524 590	452 967

Landbruket i Verdal - vekster:

	Dekar / År:	2020	2021	2022
Grovfor:		47946	47865	47328
Korn:		35123	34932	35632
Potet og grønnsaker:		1396	1499	1506
Annet areal:		173	322	544

FORUTSETNINGER FOR Å LYKKES

Forutsetninger for å lykkes

Utfordringer

- Det økonomiske handlingsrommet i offentlig sektor er forventet å bli mindre i årene fremover.
- Demografiendringer medfører kostbare omstillinger.
- Økte renter setter kommunens økonomi under ytterligere press.
- Verdal kommune har en høy gjeldsgrad og det setter ekstra stort krav til driftsresultatet – en vei å gå.
- Et økende antall kommuner har utfordringer med rekruttering av fagkompetanse.
- Hvordan ha god og langsiktig planlegging i en tid med stor usikkerhet?

Muligheter

- Digitaliseringsprosesser.
- Potensiale for større grad av samarbeid rundt de tunge tjenestoområdene, som helse og oppvekst.
- Heltidsfokus
- Øke nærværet på arbeidsplassene.
- Ta alle ressurser i bruk – vurdere hvilken fagkompetanse som er nødvendig for å løse hvilke oppgaver og inkludere flere i arbeid i kommuneorganisasjonen.

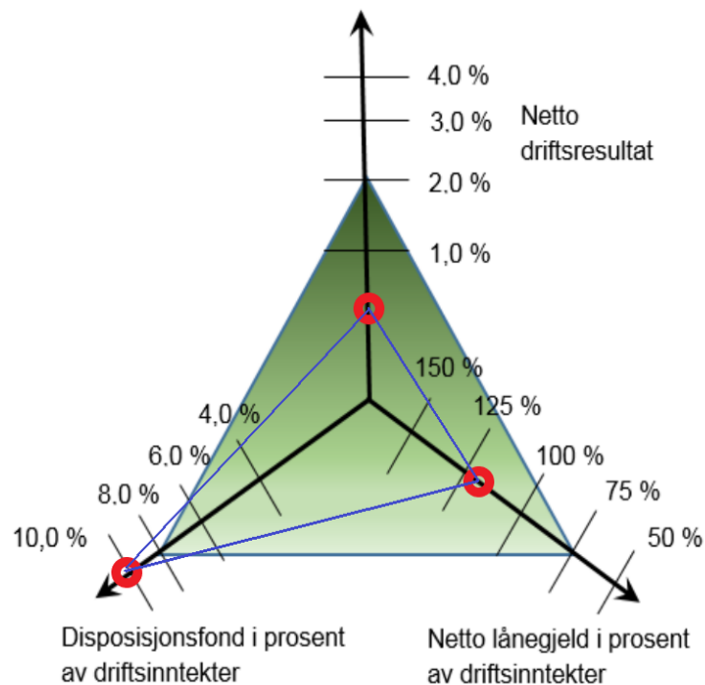

Forutsetninger for å lykkes

- **GOD ØKONOMI VIL GI HANDLINGSROM**

KØB-modellen viser en modell for kommunaløkonomisk bærekraft. Modellen setter tre måltall i sammenheng og lar disse definere det samlede økonomiske handlingsrommet.

I kommunen forventes en vekst i utgiftsbehov innen og pleie og omsorg på 30 prosent (blå linje), samtidig som at sektoren oppvekst med skole og barnehage (rød linje) vil få en reduksjon i utgiftsbehov.

Måltall Verdal

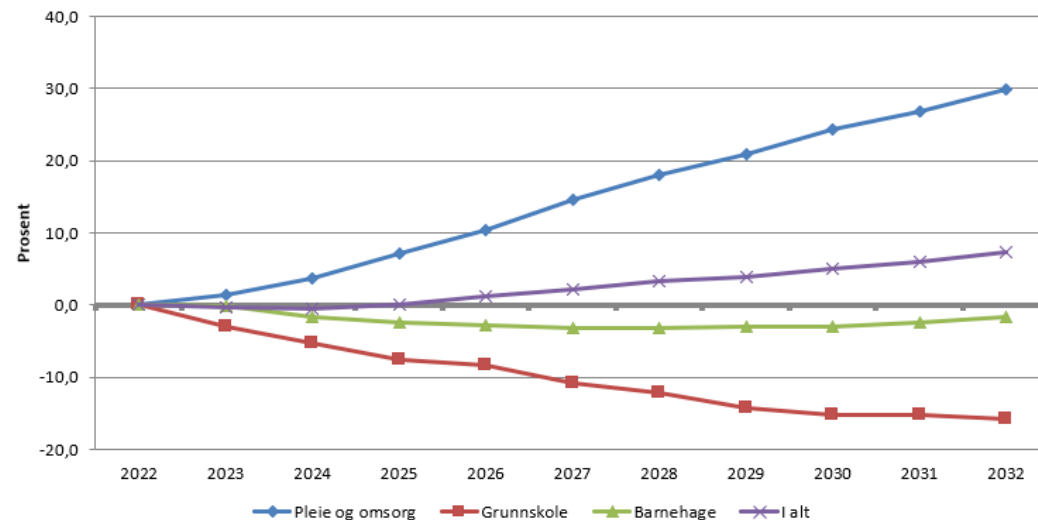
Måltall Verdal er satt skjevt ift KØB originalfigur pga høy gjeld

2% netto driftsresultat
10% disposisjonsfond
120% gjeldsgrad

Risikoen i høy gjeld kompenseres med å sette opp kravet til dispfond. Måltallene må settes ut fra økonomien i den enkelte kommune.

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2022 - 2032

(målt ved inngangen til det enkelte år)

Forutsetninger for å lykkes

- **NÆRVÆR, HELTID OG ENDRINGSDYKTIGHET**

Nærværsmålet for 2023 var minst 94 %. Faktisk nærvær i 2023 var 89,96 % - altså et synkende nærvær (økende fravær). Kommunen har økende sykefravær innen oppvekstsektoren og helse- og velferd.

571 av kommunens 1258 ansatte arbeidet deltid i 2023. Det er noen flere hele stillinger sammenlignet med 2022.

Fravær	Kortid < 16 dgr	Langtid > 16 dgr	Samlet
Årlig sykefravær 2019	1,88 %	5,43 %	7,31 %
Årlig sykefravær 2020	1,01 %	7,40 %	8,41 %
Årlig sykefravær 2021	0,78 %	9,12 %	9,90 %
Årlig sykefravær 2022	2,43 %	6,54 %	8,97 %
Årlig sykefravær 2023	3,19 %	6,85 %	10,04 %

År	2023	
	Måltall	Antall Ansatte
Stillingsstørrelsegruppe	Kvinner	Menn
	>0-24%	62
25-49%	49	7
50-74%	199	29
75-99%	191	17
100%	519	168

Kilder

Hovedkilder for dette kunnskapsgrunnlaget har vært:

- **Økonomiplan og budsjett 2024-2027**, vedtatt av kommunestyret 11.12.2023, -sak 131/23
- **Bærekraftsrapport Verdal kommune 2024**
- PwC for kommunen
- **Trøndelag i tall** - <https://trondelagitall.no/>
- Trøndelag fylkeskommune
- **Statistikkilde Folkehelse, Verdal**
- FHI
- **SSB** – diverse data
- Kunnskapsgrunnlag **Innherredsbyen**
innherredsbyen

